ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ ТА ПІДПРИЄМНИЦТВА

«ДОПУЩЕНО ДО ЗАХИСТУ»
Зав. кафедрою ЕП
д.е.н., професор
_____ Володимир ЗАЙЧЕНКО
“15” грудня 2021 року

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

за другим (магістерським) рівнем вищої освіти

на тему:

«Оцінка фінансово-економічного стану підприємства та розробка заходів щодо його поліпшення (на прикладі ТОВ «Моноліт-РРА» м. Кіровоград)»

«Assessment of the financial and economic state of an enterprise and development of measures to improve it»

Виконала здобувачка вищої освіти
2 курсу, групи ЕП-20 МЗ-1,4
ОПП «Економіка підприємства»
спеціальності 051 «Економіка»
_____ Ростальна І. М.
«06» грудня 2021 р.

Керівник роботи: к.е.н, доцент
_____ Григорій САВЕЛЕНКО
«06» грудня 2021 р.

м. Кропивницький

Центральноукраїнський національний технічний університет

Факультет *Економічний*

Кафедра *Економіки та підприємництва*

Рівень вищої освіти *другий (магістерський)*

Галузь знань Соціальні та поведінкові науки

Спеціальність *051 –«Економіка»*

Освітньо-професійна (освітньо-наукова) програма *Економіка підприємства*

ЗАТВЕРДЖУЮ:
Завідувач кафедри економіки
та підприємництва

_____
(*підпис*)
д.е.н., проф Володимир ЗАЙЧЕНКО
(*наук. ступінь, вч. звання, ім'я та прізвище*)

«31» серпня 2021року

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗА ДРУГИМ (МАГІСТЕРСЬКИМ) РІВНЕМ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ

Ростальна Інна Миколаївна
(*прізвище, ім'я та по-батькові*)

1. Тема роботи *«Оцінка фінансово-економічного стану підприємства та розробка заходів щодо його поліпшення (на прикладі ТОВ «Моноліт-РРА» м. Кіровоград)»*

2. Керівник роботи ***Савеленко Григорій Володимирович**, к.т.н., доцент*
(*прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання*)

3. Строк подання роботи до захисту *15 грудня 2021 р.*

4. Мета та завдання кваліфікаційної роботи *Мета кваліфікаційної роботи: дослідження теоретико-методологічних аспектів фінансового стану підприємства, розробка практичних рекомендацій щодо підвищення її рівня завдяки прийнятій ефективний управлінській стратегії. Завдання: розкрити теоретико-методологічні аспекти фінансового стану підприємства; розкрити сутність поняття «фінансовий стан» та окреслити завдання фінансового аналізу; проаналізувати особливості фінансового аналізу будівельних підприємств; проаналізувати особливості ринку бетону; провести аналіз фінансово-економічного стану; обґрунтувати вибір ефективної управлінської стратегії за допомогою метода побудови дерева рішень; обґрунтувати вибір оптимального інвестиційного проекту методом аналізу ієрархій.*

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів виконання кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	*Ознайомлення з літературними джерелами*	*2.09.21-20.09.21*	
2.	*Написання вступу та першого розділу «Теоретико-*		
	методологічні аспекти фінансового стану підприємства»	*21.09.21-10.10.21*	
3.	*Написання другого розділу «Аналіз фінансово-*		
	економічного стану ТОВ «МОНОЛІТ-РРА»»	*11.10.21-11.11.21*	
4.	*Написання третього розділу «Шляхи покращення*		
	фінансового стану ТОВ «МОНОЛІТ-РРА»»	*12.11.21-05.12.21*	
5.	*Оформлення кваліфікаційної роботи*	*06.12.21-09.12.21*	
6.	*Перевірка кваліфікаційної роботи на унікальність*		
	та виявлення академічного плагіату	*10.12.21-15.12.21*	
7.	*Підготовка ілюстративного матеріалу, отримання*		
	відгуку наукового керівника, зовнішньої рецензії,		
	рецензії, підготовка до захисту	*10.12.21-15.12.21*	

Дата видачі завдання
«31» серпня 2021 р.

Керівник роботи_____ *Савеленко Г.В.*
(*підпис*) (*прізвище та ініціали*)

Завдання прийняте до виконання
«31» серпня 2021 р.

Здобувач_____ *Ростальна І.М.*
(*підпис*) (*прізвище та ініціали*)

ЗМІСТ

ВСТУП..... 4

1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА..... 7

1.1. Поняття та завдання фінансового аналізу 7

1.2. Особливості фінансового аналізу будівельних підприємств 12

1.3. Особливості ринку виробництва бетону 16

1.4. Теоретичні аспекти методу побудови дерева прийняття рішень для обґрунтування інвестиційної стратегії..... 20

1.5. Теоретичні аспекти методу аналізу ієрархій для обґрунтування вибору інвестиційного проекту 23

2. АНАЛІЗ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО СТАНУ ТОВ «МОНОЛІТ-РРА»..... 27

2.1. Загальна організаційно-економічна характеристика підприємства 27

2.2 Аналіз зовнішнього та внутрішнього середовища підприємства 32

2.3. Аналіз використання виробничих ресурсів підприємства..... 42

2.4. Аналіз показників рентабельності підприємства..... 51

2.5. Аналіз фінансової стійкості підприємства..... 55

2.6. Оцінка виробничо-фінансового левериджу та визначення точки беззбитковості..... 64

3. ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ТОВ «МОНОЛІТ-РРА»..... 69

3.1. Обґрунтування вибору ефективної управлінської стратегії за допомогою метода побудови дерева рішень..... 69

3.2. Обґрунтування вибору оптимального інвестиційного проекту методом аналізу ієрархій..... 72

ВИСНОВКИ 81

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ 87

ДОДАТКИ..... 90

ВСТУП

Актуальність теми. Актуальність обраної теми полягає в тому, що в умовах нестабільності та фінансової кризи оцінка фінансових показників набуває ще більшої важливості, оскільки аналіз, зроблений на її основі, допомагає приймати управлінські рішення, спрямовані на зміцнення фінансово-економічного стану підприємства на користь власників.

Питання аналізу фінансового стану комерційних підприємств (у тому числі будівельних організацій) досить докладно і всебічно розглядалися як вітчизняними, так і зарубіжними вченими та отримали достатнє висвітлення в літературі з фінансового та економічного аналізу, фінансового менеджменту, корпоративних фінансів. Теоретико-методологічні та практичні аспекти аналізу та прогнозування фінансового стану досить глибоко та повно відображені у роботах низки вітчизняних учених: Базілінська О.Я., Балабанова І.Т., Білик М.Д., Бланка І.О., Бойчика І.М., Гавриленко Ю. О., Дем'яненко М.Я., Крамаренко Г.О., Литвин Б.М., Негашев Е.В., Павловська О.В., Поддєрьогіним А.М., Савицька Г.В., Сайфулін Р.С., Стельмах М.В., Чорна О.Є., Шеремета А.Д. та інших. Значний внесок у дослідження проблеми зробили зарубіжні вчені: Бернстайн Л.А., Дж. К. Ван Хорн, Карлін Т.Р., Макмін А.Р., Стоун Д., Петерсон С., Хеддервік К., Хелферт Е., Хітчінг К. та інші.

Тим не менш, проблеми аналізу та прогнозування фінансового стану будівельних організацій, враховуючи специфіку їх діяльності, номенклатуру будівельно-монтажних і ремонтно-будівельних робіт однозначно не вирішені. Насамперед, це стосується методологічних аспектів задіяного аналізу та прогнозування фінансового стану у прийнятті рішень, спрямованих на вдосконалення управління фінансовим станом будівельної організації.

Справа в тому, що в значній більшості випадків за підсумками аналізу фінансового стану розробляються найзагальніші, не підкріплені конкретними прогнозними розрахунками, рекомендації, які розглядаються як управлінські рішення, що мають на меті поліпшення фінансового стану будівельної

організації, підвищення її фінансової надійності. Крім того, багато в чому відсутні роботи, пов’язані з цільовим прогнозуванням фінансового стану будівельної організації, спрямованих на її вдосконалення.

Теоретична важливість зазначених досліджень, їхня практична значимість для оцінки фінансово-економічного стану будівельно підприємства обумовили вибір теми дипломної магістерської роботи та окреслили коло досліджуваних у ній питань.

Мета і завдання дослідження. Мета кваліфікаційної роботи полягає у дослідженні теоретико-методологічних основ з оцінки фінансово-економічного стану підприємства, а також розробці практичних рекомендацій щодо підвищення її рівня завдяки прийнятій ефективний управлінській стратегії (на прикладі ТОВ «Моноліт-РРА», м. Кропивницький).

Для досягнення поставленої мети у роботі необхідно було вирішити такі завдання:

- розкрити теоретико-методологічні аспекти фінансового стану підприємства;

- розкрити сутність поняття «фінансовий стан» та окреслити завдання фінансового аналізу;

- проаналізувати особливості фінансового аналізу будівельних підприємств;

- проаналізувати особливості ринку бетону;

- розкрити теоретичні аспекти методу побудови дерева рішень для обґрунтування інвестиційної стратегії;

- розкрити теоретичні аспекти методу аналізу ієрархій для обґрунтування вибору інвестиційного проекту;

- провести аналіз фінансово-економічного стану;

- обґрунтувати вибір ефективної управлінської стратегії за допомогою метода побудови дерева рішень;

- обґрунтувати вибір оптимального інвестиційного проекту методом аналізу ієрархій.

Об'єктом дослідження виступають процеси оцінки фінансово-економічного стану підприємства.

Предметом дослідження є методи оцінки та прогнозування фінансового стану у прийнятті рішень спрямованих на вдосконалення управління фінансовим станом будівельного підприємства.

Наукова новизна отриманих результатів полягає у наступному:

- *набула подальшого розвитку* методика побудови дерева прийняття рішень для обґрунтування інвестиційної стратегії;

- *набула подальшого розвитку* методика аналізу ієрархій для обґрунтування вибору інвестиційного проекту.

Практичне значення одержаних результатів. На підставі зроблених розрахунків доведена доцільність впровадження інвестиційної стратегії (впровадження ISO 9000 зі збільшенням випуску продукції), оскільки очікувана грошова оцінка складе 3218,81 тис. грн. (з урахуванням витрат на розробку і впровадження модернізації), тоді як без впровадження тільки 2987,5 тис. грн.

Зроблені розрахунки за методом аналізу ієрархій показали, що найбільший ефект від модернізації наддасть проект, який передбачає випуск бетонних сумішей. Найгіршим варіантом вибору буде проект з випуску плитки тротуарної.

Апробація результатів та публікації. Результати досліджень автора викладені в матеріалах IX Міжнародної науково-практична конференції «Розвиток обліку, аудиту та оподаткування в умовах інноваційної трансформації соціально-економічних систем»: (17 грудня 2021 року) у м. Кропивницький; зб. тез доп. / М-во освіти і науки України, Центральноукраїн. нац. техн. ун-т. - Кропивницький : ЦНТУ, 2021.

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи.

Робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний її обсяг становить 95 стор. друкованого тексту, в тому числі 89 стор. основного тексту. Ілюстративний матеріал до кваліфікаційної роботи містить 23 таблиці та 2 рисунки

1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Поняття та завдання фінансового аналізу

Фінансовий стан будь-якого суб'єкта господарювання є однією із найважливіших характеристик підприємства. Під фінансовим станом розуміється здатність суб'єкта господарювання фінансувати свою діяльність. Дані про конкурентоспроможність підприємства та його інвестиційну привабливість, зазвичай, виконуються на основі фінансового стану. Рух матеріальних та трудових ресурсів супроводжується утворенням і витратою коштів, тому фінансовий стан суб'єкта господарювання відображає всі сторони його виробничої та торгівельної діяльності. Розрізняють стійкий, нестійкий і кризовим фінансовий стан. Здатність суб'єкта господарювання вчасно виконувати свої зобов'язання по фінансуванню своєї діяльність при сприятливих і несприятливих обставинах свідчить про його стійкий фінансовий стан, і навпаки.

Успішне виконання виробничого і фінансового планів позитивно впливає на фінансове становище суб'єкта господарювання. І, навпаки, у результаті невиконання плану по виробництву й реалізації продукції відбувається зменшення суми прибутку і як наслідок зменшення його платоспроможності та погіршення фінансового стану. Відповідно, стійкий фінансовий стан є підсумком грамотної організації, планування та управління виробництвом суб'єкта господарювання.

Сутність фінансового стану суб'єкта господарювання неодноразово намагалися визначити у своїх працях вітчизняні та зарубіжні вчені, однак остаточної загальноприйнятної думки не існує до сих пір. Узагальнені погляди економістів щодо різного трактування визначення сутності фінансового стану підприємства розглянуті (табл. 1.1).

Таблиця 1.1 – Погляди науковців на визначення сутності фінансового стану

Автори, джерело	Погляди економістів
1	2
Відповідно Наказу Міністерства фінансів України та Фонду державного майна України [18]	Фінансовий стан - це сукупність показників, що відображають наявність, розміщення і використання ресурсів.
Відподідно Листа Державної податкової адміністрації України [30]	Фінансовий стан є комплексним поняттям і відображає рейтинг підприємства на фінансовому ринку.
Базілінська О.Я. [1, с. 6]	Фінансовий стан підприємства розглядається як сукупність показників, що характеризують наявність, розміщення та використання фінансових ресурсів підприємства.
Білик М.Д. [2, с. 87]	Фінансовий стан – реальна (на фіксований момент часу) і потенційна фінансова спроможність підприємства забезпечити певний рівень фінансування поточної діяльності, саморозвитку та погашення зобов'язань перед підприємствами й державою.
Бланк І.О. [3, с. 521]. Подібної думки дотримуються також: Павловська О.В. [15, с. 381], Фролова Т.О. [27, с. 77], Литвин Б.М., Стельмах М.В. [11, с. 81—82]	Фінансовий стан – це рівень збалансованості окремих структурних елементів активів і капіталу підприємства, а також рівень ефективності їх використання.
Бойчик І.М. [4]	Фінансовий стан – це спроможність підприємства вести господарську діяльність на основі своєчасного погашення усіх видів заборгованості, раціональної структури капіталу і господарських засобів.
Дем'яненко М.Я. [6, с. 378]	Фінансовий стан – це комплексне поняття, що відображає якісну сторону його виробничої та фінансової діяльності та є результатом реалізації всіх елементів зовнішніх і внутрішніх фінансових відносин підприємства. Він характеризується системою показників, які відображають стан капіталу в процесі його кругообігу, здатність розраховуватися за своїми зобов'язаннями і забезпечувати ефективне фінансування своєї виробничої діяльності на певний момент часу.

*Джерело: складено автором на основі [12, 29]

Продовження табл. 1.1

1	2
Коробов М.Я. [7, с. 55]	Фінансовий стан підприємства – це складна, інтегрована за багатьма показниками характеристика якості його діяльності. Фінансовий стан підприємства можна визначити як міру забезпеченості підприємства необхідними фінансовими ресурсами і ступінь раціональності їх розміщення для здійснення ефективної господарської діяльності та своєчасних грошових розрахунків за своїми зобов'язаннями.
Крейніна М.Н. [8, с. 11]	Пропонує розглядати фінансовий стан як показник економічної діяльності підприємства, що характеризує його ділову активність і надійність.
Осмоловський В.В. [13]	Фінансовий стан – це комплексне поняття, яке характеризується забезпеченістю фінансовими ресурсами, необхідними для нормальної виробничої діяльності комерційних та інших суб'єктів господарювання, доцільністю й ефективністю їх розміщення і використання, фінансовими взаємовідносинами із суб'єктами господарювання, платоспроможністю та фінансовою стійкістю
Павленко О.І. [14]	Фінансовий стан – це реальна (на фіксований момент часу) та потенційна фінансова спроможність підприємства.
Павловська О.В., Притуляк Н.М. [26, с. 15]	Фінансовий стан — найважливіша характеристика економічної діяльності підприємства, оскільки визначає конкурентоспроможність підприємства, його потенціал у діловому співробітництві, оцінює ступінь гарантованості економічних інтересів самого підприємства та його партнерів із фінансових та інших відносин.
Колектив авторів на чолі з Поддєрьогіним А.М. [25, с. 310]. Подібної думки дотримуються також: Крухмаль О.В. та Коваленко В.В. [21, с. 171]	Фінансовий стан підприємства – це комплексне поняття, яке є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємства, визначається сукупністю виробничо-господарських факторів і характеризується системою показників, що відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів.

Продовження табл. 1.1

1	2
Савицька Г.В. [22, с. 475]. Аналогічної думки дотримується й Прокопенко І.Ф. [19, с.115]	Фінансовий стан підприємства – економічна категорія, яка відображає стан капіталу в процесі його кругообігу та спроможність суб'єкта до саморозвитку на фіксований момент часу.
Чепка В. В., Свідерська І. М., Гавриленко Ю. О. [29, с.99]	Фінансовий стан підприємства - це система фінансових відносин, що визначається сукупністю виробничо-господарських факторів та характеризується комплексом показників, що відображають наявність, ефективність розміщення й використання фінансових ресурсів суб'єкта господарювання, а також його конкурентоспроможність та здатність підприємства фінансувати свою діяльність.
Цал-Цалко Ю.С. [28, с. 457]	Фінансовий стан підприємства відображає на певний момент рівень ефективності використання ресурсів у господарській діяльності, або, кажучи точніше, ефективність функціонування механізмів економічної системи. Також стверджує, що фінансовий стан підприємства характеризується фінансовою стійкістю.

На нашу думку, з багатьох визначень сутності фінансового стану (наведених в табл.1.1) найкраще його сформулював колектив авторів на чолі з Поддєрьогіним А. М. [25, с. 310].

Різноманітність трактування визначень та порядку обчислення показників за даними форм річної звітності, які використовують для оцінки фінансового стану підприємств створює ряд недоліків при їх застосуванні в аналітичній практиці. Багато розбіжностей стосовно порядку розрахунку та тлумачення отриманих значень показників щодо платоспроможності та коефіцієнтів забезпечення власними засобами містять в собі Методичні рекомендації (у редакції Наказу Міністерства економіки України від 26 жовтня 2010 р. №1361) [12, с. 54]. Саме тому потрібно приділити увагу пошуку нових шляхів покращення фінансового стану, у зв'язку зі стрімким розвитком ринкових відносин.

Метою оцінки фінансового стану підприємства є розробка і реалізація заходів, спрямованих на підвищення потенціалу. Оцінка фінансового стану дозволяє визначити ефективність використання фінансових ресурсів: рівень кредитоспроможності підприємства; рівень підприємницького ризику; основні пріоритети якісного планування, прогнозування, бюджетування; політику розподілу і використання прибутку; пріоритетні шляхи розвитку підприємства.

Інформація для оцінки фінансового стану міститься у відповідних бухгалтерських формах фінансової звітності: Форма 1 «Баланс» (Звіт про фінансовий стан); Форма 2 «Звіт про фінансові результати» (Звіт про сукупний дохід); Форма 3 «Звіт про рух грошових коштів»; Форма 4 «Звіт про власний капітал»; Примітки до річної фінансової звітності.

В системі забезпечення економічної діяльності заходи з покращення фінансового стану повинні мати пріоритетний стан, серед переліку інших. А фінансовий аналіз в такому випадку вважається інструментом дослідження поточної ситуації підприємства з метою вчасного корегування. Фінансовий аналіз дає змогу: виконувати пошук резервів покращення фінансового стану підприємства; раціонально використовувати фінансові ресурси; своєчасно вживати заходів для підвищення платоспроможності, ліквідності та фінансової стійкості підприємства; забезпечувати виробничий та підвищувати розвиток трудового колективу за рахунок використання виявлених у результаті розрахунків резервів.

Аналіз фінансового стану підприємства являє собою науково обґрунтоване дослідження руху фінансових ресурсів у єдиному виробничо-торговельному процесі.

Завдання аналізу фінансового стану господарюючого суб’єкта:

- об’єктивна оцінка джерел формування та використання фінансових ресурсів підприємства. Розробка моделей фінансового стану при різноманітних варіантах використання ресурсів;
- розрахунок рентабельності й фінансової стабільності;

- вивчення конкурентного середовища. Визначення положення господарюючого суб'єкта на фінансовому ринку;
- оцінка ступеня виконання планових фінансових заходів, програм. Прогнозування можливих фінансових результатів;
- пошук резервів платоспроможності та покращення фінансового стану підприємства.

Аналіз фінансового стану господарюючого суб'єкта включає:

- аналіз фінансової стабільності підприємства;
- аналіз платоспроможності підприємства;
- аналіз ліквідності підприємства;
- аналіз ділової активності підприємства;
- аналіз рентабельності підприємства.

Фінансові ресурси, їх формування та використання становлять предмет аналізу фінансового стану підприємства. Для досягнення основної мети аналізу застосовують різноманітні методи аналізу.

1.2. Особливості фінансового аналізу будівельних підприємств

Комплексний підхід до оцінки економічної ефективності діяльності будівельних підприємств базується на розробці системи показників, які взаємопов'язані між собою та відображають необхідну інформацію в обсязі, достатньому для прийняття управлінських рішень, що характеризуватимуть всі основні аспекти діяльності підприємства.

При аналізі ефективності будівельних підприємств необхідно брати до уваги особливості будівельних організацій, до яких можна віднести наявність сезонного характеру робіт, який особливо помітний у невеликих будівельних організаціях. Це видно по наявності дефіциту оборотних засобів у першому кварталі.

Активне будівництво в організаціях такого масштабу спостерігається з другого кварталу до третього кварталу (квітень-жовтень). Великі організації менше залежать від сезонності, тому що можуть дозволити собі застосування

більш дорогих технологій, таких як морозостійкі домішки для бетонної суміші та системи опалення площі для роботи в зимовий час. Здійснення будівельно-монтажних робіт в холодну пору з грудня по березень неминуче призводить до зростання собівартості послуг, при цьому дозволяючи скоротити терміни будівництва, що в кінцевому підсумку є дуже вигідним для замовника. Будівельна організація повинна мати достатньо оборотних коштів на протязі всього часу з метою забезпечення безперервності виробництва. Найсильніше дефіцит коштів відчутний у першому півріччі, а часом взагалі протягом усього року. Обсяг необхідного запасу коштів прийнято вважати, як суму рівну вартості будівельних матеріалів та оплати праці основних виробничих робітників, що становить близько 70% ціни будівельно-монтажних робіт, які здійснюються середньомісячно. Коли замовник не своєчасно чи не в повному обсязі виконує свої зобов'язання з оплати послуг, то величина необхідних резервів оборотних засобів зростає залежно від термінів затримки оплати. Тому бажано вважати відновлення запасів оборотних коштів як один з найважливіших показників ефективності підприємства.

До кінця року будівельні організації, яким вдалося не опинитися в кризовому стані, як правило, мають у розпорядженні вагомі суми коштів, звідси і виникає необхідність ефективного їх використання. Ефективне інвестування вільних коштів визначає, чи буде організацією досягнуто ефективність та конкурентоспроможність у майбутньому, тому важливо враховувати, наскільки раціонально інвестуються кошти.

Також актуальна ситуація, коли зростання собівартості будівельних робіт відбувається не через неправильний менеджмент організації або політику ведення діяльності, а через зростання цін на сировину та матеріали, зростання тарифів по оплаті води, електроенергії та інші енергоносії. Зростання таких витрат слід враховувати на початку року.

Необхідно приділити увагу спеціалізації будівельного підприємства та її ефективність, так, наприклад, на будівництві заміських котеджів, офісних будівель або диверсифікації одразу низки видів будівельної діяльності. Вибір

профілю організації безпосередньо здатний відобразити її перспективи на ринку. Зазначимо, що в період кризи, коли доходи населення зменшуються, спеціалізація на будівництві заміських будинків дуже неефективна, тому в методиці визначення ефективності таких організацій має бути розглянутий вибір спеціалізації.

Оцінка платоспроможності будівельної організації здійснюється в різних напрямках, але множинність оцінок, що виникла при цьому, все ж таки не гарантує наявності розрахункових коштів у необхідний час та у необхідному обсязі з метою погашення претензій, тому що жодна розрахункова характеристика насправді не є платоспроможністю.

До основних потенційних характеристик низки короткострокової платоспроможності відносяться сума власних оборотних коштів, а також коефіцієнти: маневреності власного капіталу; маневреності власних оборотних засобів; поточної ліквідності; швидкої ліквідності; абсолютної ліквідності; достатності власних оборотних засобів.

При розрахунку даних показників та його аналізу, є дуже помітною ще одна галузева особливість будівельних організацій. Характерним є недостача, а іноді зовсім відсутність власних оборотних засобів. Коли значення коефіцієнтів ліквідності є нижчими, ніж нормативні або рекомендовані значення, слід проаналізувати нормативи і розібратися, наскільки важливі для нашої організації ці характеристики. Аналізувати коефіцієнт поточної ліквідності слід у факторному середовищі, оскільки позитивна динаміка або досягнення нормативу, ймовірно, може бути наслідком зростання дебіторської заборгованості або необґрунтованих запасів.

На завершення аналізу економічних перспектив та платоспроможності фірми проводиться оцінка структури капіталу та фінансової стійкості. Розглядаючи структуру капіталу, фінансову самостійність підприємства, зазначимо, що дані характеристики будуть корисні та цікаві контрагентам, які будуть зацікавлені у без ризиковому вкладенні фінансових ресурсів.

В епоху розвиненої ринкової економіки важливими характеристиками підприємства є показники фінансової стійкості, що відображають кредитну ситуацію на підприємстві. Співвідношення розмірів залученого та власного капіталу безпосередньо впливає на фінансовий ризик, що формується організацією. Для галузі будівництва характерна висока фінансова залежність, високе значення плеча коефіцієнта структури капіталу та менше одиниці значення коефіцієнта співвідношення заборгованостей. При сформованому у загальному негативному становищі організації (незадовільний майновий потенціал, низькі значення ліквідності, практично відсутність власного оборотного капіталу), необхідно оцінити ділову активність і ефективність діяльності організації.

Спробуємо з’ясувати галузеві особливості будівельних організацій щодо продукції. Конкурентоспроможність будівельної продукції є дуже важливим показником ефективності організації. Якщо розглядати продукцію з позиції інвестицій, то специфічні якості, на наш погляд, перебувають у капіталомісткості, матеріаломісткості, тривалості створення та особливих умовах експлуатації. Для продукції будівельних організацій характерна тривала експлуатація, вартість її повного життєвого циклу включаються витрати на здійснення ряду проектних робіт, витрати підрядної організації на виробництво будівельної продукції, витрати клієнта на обслуговування, підтримання експлуатаційних властивостей і ремонт зданих об'єктів будівництва до закінчення їх функціонування.

Оскільки неможливо розділити фази виробництва та реалізації, на ринку складається така ситуація, що продукція не виходить на ринок у пошуках споживача, а виробництво здійснюється за індивідуальним замовленням, особливим проектом, у певній геолокації та для конкретної особи.

Позиція, яку займає організація на ринку, визначається ціною її продукції та послуг, їх якістю, тривалістю присутності організації на ринку. Це можна підтвердити, проаналізувавши, яким чином цінова політика впливає на маркетингову стратегію організації.

Для будівельних організацій спостерігається нерівномірність обсягів виконаних робіт та обсягу прибутку. На початковому етапі здійснюється значний комплекс робіт з метою підготовки ділянки для будівництва. Наприклад, постачання електроенергією, підведення води, доставка будівельної техніки, здійснення заходів для створення умов робітникам, зведення тимчасових будівель, створення місць для зберігання матеріалів, що створює вагомі витрати.

Подібну ситуацію можна розглянути і на завершальному етапі будівництва при підготовці об’єкта до здавання. Основний обсяг фінансових надходжень починається з моменту зведення фундаменту та здійснення надземних робіт об’єкту, що будується. У зв’язку з цим на початковій та кінцевій стадіях слід застосовувати інші показники ефективності діяльності, орієнтовані на стратегічні завдання.

Таким чином, особливості економіки будівельної галузі мають суттєву відмінність від економіки інших галузей промисловості. Це впливає на визначення показників, які будуть ефективними та інформативними при комплексній оцінці економічної ефективності діяльності будівельних підприємств.

1.3 Особливості ринку виробництва бетону

Виробництво будівельних матеріалів відіграє стратегічно важливу роль для розвитку економіки держави. Від ефективності роботи цієї галузі економіки залежить соціально-економічний розвиток, оскільки галузь формує інфраструктуру та підтримує реалізацію капіталомістких інвестиційних проектів. Рівень розвитку промисловості будівельних матеріалів переважно впливає на всі види будівництва: промислове, транспортне, дорожнє, житлове. Вартість і якість кожного об’єкта також безпосередньо залежать від ступеня розвитку промисловості будівельних матеріалів. Бетон самий розповсюджений будівельний матеріал попит на який залежить від тенденцій в будівництві держави.

Стосовно попиту на будівельному ринку, то як і в минулі роки, він залишився за так званими «класичними» бетонними і розчиновими сумішами, оскільки незмінно житлове будівництво являється основним ринком збуту підприємств з виробництва товарних сумішей (не менше 80% будівельного ринку). Але останнім часом все більше з'являється цікавих і об'ємовмісних проєктів. Зокрема з'явився високий попит на бетони для промислових підлог. Велику частку займає будівництво торгово-розважальних центрів, офісних приміщень, виробничих та складських приміщень. Аналізуючи тенденції розвитку ринку, варто зауважити, що за останні роки обсяги будівництва значно коливалися. Це пов'язано з коливанням курсу валюти, а саме, зміцненням гривні в кінці 2019 року. На зміну валютній нестабільності прийшла криза, спричинена пандемією COVID-19. Доки дані фактори не стабілізуються, ринок будівельних матеріалів України буде і надалі лихоманити. Незважаючи на проблеми, які виникли в кінці 2019 та початку 2020 року, у 2021 році намітилися позитивні тенденції ринку виробництва бетону. У 2021 році спостерігається збільшення об'ємів будівництва за рахунок появи нових проектів не тільки в житлову, а й промисловому, офісному та логістичному будівництві. І на кінець очікується активне підвищення будівництва за рахунок державної програми «Капітальне будівництво», а саме, будівництва бетонних доріг, мостів, лікарень, шкіл тощо.

За даними асоціації «Укрцемент» обсяг внутрішнього споживання цементу в Україні за підсумками 2021 року може сягнути 10 млн. тон вперше з 2014 року, так у січні-вересні 2021 року виробництво цементу зросло на 15,2% порівняно з аналогічним періодом минулого року. Водночас протягом останніх чотирьох років обсяг ринку цементу становив до 9 млн. тон/рік. Цемент є основною складовою для виробництва бетону.

У 2021 році, порівняно з до кризовими роками, галузь перебуває у більш-менш стійкому стані. Це підтверджують данні Держкомстату України, які фіксують приріст будівництва за 10 місяців поточного року у межах 20%.

Результатом такої динаміки будівництва, стало також збільшення продажів бетону приблизно на 25%.

Сильною стороною ринку бетону є власна сировинна база, відсутність законодавчих бар'єрів для процвітання ринку, розвиток основних галузей, що споживають бетон, збільшуючи тим самим попит на дану продукцію, а використання інноваційних технологій зменшує витрати виробництва.

Велику роль у стабілізації вітчизняного ринку бетону має ріст доходів населення, купівельна спроможність та економічний стан країни, що напряму впливає на обсяг попиту будівельних матеріалів.

Також слід враховувати фактори ризику для даного ринку. Насамперед це зростання цін на енергоресурси, а також висока залежність ринку від будівельного сектору; сезонність попиту, пік якого припадає на весінньо-літній період; кризові явища в економіці України і, насамперед , у будівельній галузі.

Враховуючи усі фактори, можна виділити основні тенденції на ринку українського бетону. Серед найбільш вагомих – укрупнення бізнесу. Для більш стійкого та стабільного ведення бізнесу створюються групи компаній, холдинги, вертикально-інтегровані структури, які включають як виробників цементу та бетону, так і підприємства інших галузей. Крім того, для створення так званої «подушки безпеки» виробники паралельно з випуском основного продукту (бетону) розвивають суміжні високорентабельні сегменти, наприклад виробництво тротуарної плитки, декоративної бетонної цегли і т.д.

Одна з особливостей бетону – невелике логістичне плече. Це значно звужує радіус поставки, і , як результат, збільшує локальну конкуренцію. Бетон не може транспортуватися на великі відстані, тому споживачі обирають підприємство, яке розташоване найближче до місця будівництва. Відповідно, розміщення виробників на територіях з великими обсягами будівництва є фактором підвищеного попиту на бетон.

Якщо ера бетонних доріг в Україні, яку прогнозує влада та наукове співтовариство вже декілька років, все ж почнеться, це вносить свої корективи у розподіл часток ринку між споживачами бетону.

Підсумовуючи вищесказане, можна зробити наступні висновки.

Сьогодні ринок товарного бетону в Україні насичений виробниками, а пропозиція перевищує попит. Це створює значні бар'єри для входу на ринок, до того ж вартість конкурентоздатного обладнання дуже дороге.

До основних недоліків ринку бетону можна віднести:

- залежність обсягів будівництва від економічного розвитку країни та технологічна відсталість і недосконаліть державних стандартів за якими функціонує галузь ;
- обмеження експортно-імпортних операцій внаслідок неможливості доставки товару на значні відстані;
- сезонні коливання, спричинені особливістю будівельної галузі;
- відсутність адаптації до різких змін у ринковій кон'юнктурі будівництва;
- залежність ціни від доставки;
- залежність від кліматичних умов;
- відсутність дієвих механізмів державної підтримки галузі;
- високі кредитні ставки для бізнесу;
- відсутність державних програм підвищення кваліфікації та перекваліфікації фахівців.

Не зважаючи на велику кількість недоліків ринок бетону має також ряд переваг:

- стабільний рівень обсягу реалізованої продукції галузі;
- зменшення будівельної собівартості житла за рахунок використання великих панелей заводського виготовлення;
- можливість підвищення попиту на бетон за рахунок програми «велике будівництво», наприклад, в будівництві доріг, мостів, шляхопроводів;
- сертифікація якості продукції за національними та європейськими стандартам.

1.4 Теоретичні аспекти методу побудови дерева прийняття рішень для обґрунтування інвестиційної стратегії

У сучасних умовах досягнення конкретних результатів управлінської діяльності неможливе без розуміння природи управлінських рішень, способів їхньої розробки, прийняття та реалізації.

Обираючи одне рішення з безлічі можливих, особа, яка приймає рішення, зазвичай, керується тільки інтуїтивними уявленнями. Внаслідок цього прийняття рішення має невизначений характер, що позначається на якості прийнятих рішень. Чим вище рівень проблем, яку потрібно вирішити, тим вище ризики від наслідків прийнятого рішення.

У основі методології процесу прийняття управлінських рішень лежить системний підхід, практичним результатом його застосування є розроблені методики прийняття рішень. Принаймні при збільшенні тривалості періоду, за який приймаються рішення, змінюється і зміст розв’язуваних завдань. Чим довший період, тим більші зміни відбуваються у системі. В основі процесу ухвалення складного рішення лежить процедура вибору.

Метод «дерева рішень» застосовується при індивідуальному та груповому прийнятті рішень. Він використовується для вирішення складних проблем, які характеризуються великою невизначеністю та потребують точної послідовності рішень.

Дерево рішень - різновид схеми, де показані можливі наслідки прийняття серії пов'язаних рішень. Такий підхід дозволяє окремим особам та цілим організаціям зважити різні варіанти дій, беручи до уваги залучені витрати, переваги та рівні ймовірності. Дерева рішень застосовуються як і неформальних дискусіях, і у створенні алгоритмів для прогнозування оптимального варіанта дій математичним способом.

Дерево рішень зазвичай починається з одного вузла, від якого відгалужуються можливі варіанти. Кожен з них веде до додаткових вузлів, які розгалужуються на нові варіанти. У результаті, вся схема набуває форми

дерева.

Вузли дерева рішень символізують одне з трьох – ймовірність, рішення чи кінцевий результат. Вузол ймовірності зображується у вигляді кола та супроводжується позначками з ймовірністю того чи іншого результату. Вузол рішення відображається у вигляді квадрата та символізує рішення, яке необхідно прийняти. Ну а кінцевий вузол показує фінальний результат, до якого веде гілка рішень.

Процедура створення дерева наступна.

1. Починаємо з основного рішення, яке представляється у вигляді невеликого квадрата і проведених праворуч лінії, кожна з яких символізує можливе рішення або дію. Підписуємо кожну лінію відповідним чином.

2. Додаємо вузли прийняття рішень та вузли ймовірності, дотримуючись наступних правил:

- якщо потрібно прийняти ще одне рішення, додаємо новий прямокутник;
- якщо точний результат невідомий, додаємо коло (коло символізує вузол ймовірності);
- якщо питання вирішено, нічого не додаємо (поки що).

Від кожного вузла прийняття рішення проводимо лінії до можливих способів вирішення. Від кожного вузла ймовірності проводимо лінії із можливими результатами. Якщо планується аналіз доступних варіантів у цифрах, то вказуємо рівень ймовірності кожного результату та вартість кожної дії.

3. Продовжуємо будувати дерево, поки кожна гілка не дійде до кінцевої точки, де вичерпуються прийняті рішення та можливі результати. Потім ставимо «цінність» кожного можливого результату. Вона може бути представлена як абстрактного значення, так і у вигляді конкретної суми. Позначаємо кінцеву точку трикутником.

Завершивши складання дерева, приступаємо до аналізу необхідного рішення.

Підрахувавши ймовірну користь чи цінність кожного варіанта дій, можна

звести до мінімуму ризики та максимально підвищити свої шанси на досягнення бажаного результату. Щоб підрахувати ймовірну користь від варіанта дії, потрібно просто відняти вартість цього рішення від його потенційної вигоди. Потенційна вигода є сумою значень всіх результатів даного рішення, причому кожне значення має бути помножено на ймовірність виникнення відповідного результату.

При виявленні найбільш привабливого результату важливо враховувати уподобання того, хто приймає рішення. Наприклад, одні намагаються ризикувати якнайменше, тоді як інші готові піти на ризик заради вищої вигоди.

Якщо ваше дерево рішень супроводжується ймовірнісною моделлю, то вона застосовується для підрахунку умовної ймовірності події, тобто ймовірності того, що воно станеться за умови, що спочатку станеться якась інша подія. Для цього слідуємо логічному ланцюжку від вихідної до цільової події та множимо ймовірності виникнення обох подій.

Цей метод добре поєднується з експертними методами, оскільки ряд етапів потребує оцінки результатів фахівцями. Вимоги у сфері теорії ймовірностей для правильного використання методу «дерева» рішень зводяться лише знання те, що ймовірність виникнення всіх сприятливих і несприятливих результатів рівні одиниці. Необхідно мати на увазі, що в бізнесі часто виникають ситуації, в яких експериментальних даних немає, а значить, визначення ймовірності будь-якої події має суб'єктивний характер.

Використання моделей дерева рішень для опису результатів дослідження має ряд переваг:

1. інтуїтивність дерев рішень. Зазвичай, представлена модель у вигляді дерева рішень є інтуїтивною, що суттєво спрощує розуміння розв’язуваної задачі. Алгоритмів конструювання дерев рішень, на відміну, від нейронних мереж, легко інтерпретується і сприймається користувачем;
2. дерева рішень дозволяють створювати класифікаційні моделі в тих сферах, де аналітичними методами досить складно описати знання.

Алгоритм створення дерева рішень не вимагає від користувача вибору вхідних атрибутів (незалежних змінних). На вхід алгоритму можна подавати будь-які атрибути, алгоритм сам вибере найбільш значимі серед них, і саме вони будуть використовуватись для побудови дерева;

3. точність моделей, створених за допомогою дерев рішень вища, у порівнянні зі статистичними методами та нейронними мережами;
4. на побудову класифікаційних моделей за допомогою алгоритмів конструювання дерев рішень потрібно витратити значно менше часу, ніж на навчання нейронних мереж;
5. дерева рішень, на відміну класичних статистичних методів, працюють як із числовими, так і з категоріальними типами даних.
6. дерева рішень, на відміну від статистичних методів, будують непараметричні моделі. Отже, дерева рішень здатні розв’язувати такі задачі у яких відсутня апріорна інформація про вид залежності між досліджуваними даними.

Отже, метод дерева рішень є потужним статистичним інструментом для класифікації, прогнозування, інтерпретації та маніпулювання даними.

1.5 Теоретичні аспекти методу аналізу ієрархій для обґрунтування вибору інвестиційного проекту

Метод аналізу ієрархій (MAI) - математичний алгоритм для вирішення проблем по прийняттю зважених рішень. MAI в інтерактивному режимі допомагає особі знайти такий варіант, який найкраще узгоджується з його розумінням суті проблеми та вимогами до її вирішення.

Найважливішою перевагою методу аналізу ієрархій є його висока універсальність – метод вдало застосовується для вирішення різнопланових завдань: аналізу можливих сценаріїв розвитку ситуації, розподілу ресурсів, складання рейтингу постачальників, прийняття кадрових рішень тощо.

Недоліком методу є необхідність експертної оцінки великого обсягу інформації. Метод найбільшою мірою підходить для тих випадків, коли необхідно прийняти найкращий варіант рішення з багатьох існуючих альтернатив.

Методологія MAI полягає у побудові ієрархії з наступним формуванням суджень на основі парних порівнянь елементів за загальними вибраними для них критеріями або властивостями.

Рішення задачі з допомогою MAI виконується поетапно [5].

Перший етап передбачає представлення проблеми у вигляді ієрархії. У простому випадку ієрархія будується починаючи з мети, яка поміщається у вершину ієрархії, через проміжні рівні, на яких розміщуються критерії і від яких залежать подальші рівні, до самого нижчого рівня, який містить перелік альтернатив.

Другий етап. На цьому етапі необхідно встановити пріоритети критеріїв і оцінити кожну альтернативу за критеріями для вибору з них найбільш важливих.

У MAI порівняння елементів виконується попарно по відношенню до їх впливу на загальну для них характеристику. Для отримання позитивних результатів в порівняннях необхідно уміти:

- знаходити відповідну чисельну шкалу порівнянь;
- визначати міру неузгодженості наших суджень.

Головна вимога до шкали порівнянь - шкала має бути простою і природною. Шкала Т. Сааті побудована на основі об’єктивно чинного психофізичного закону Вебера-Фехнера і містить числа від 1 до 9.

У роботі [23] приведений спосіб практичного кількісного порівняння об’єктів, дій або обставин і побудови таблиці суджень. Нехай задано елементи A, B, C, D.

Таблиця парних порівнянь (табл.1.2) будується за наступними правилами: при порівнянні елементу з самим собою є рівна значущість і по головній діагоналі заносяться одиниці; якщо А і В однаково значимі, то в осередки для

A, B таблиці заноситься число 1; якщо А трохи вагоміше В, то в осередок для В заноситься число 3; якщо А істотно вагоміше В, то в осередок для В заноситься число 5; якщо А значно вагоміше В, то в осередок для В заноситься число 7; якщо А дуже сильно перевершує В, то в осередок для В заноситься число 9.

Таблиця 1.2 - Таблиця парних порівнянь

	A	B	C	D
A	1			
B		1		
C			1	
D				1

Джерело: узагальнено на основі джерела [21]

Числа 2, 4, 6, 8 використовуються в компромісних випадках як проміжні рішення між двома судженнями. Раціональні дроби використовуються у разі, якщо бажано збільшити узгодженість усієї таблиці при малому числі суджень.

Таблицю парних порівнянь можна записати у вигляді оберненої симетричної матриці:

$$\begin{bmatrix} 1 & a_{12} & a_{13} & \cdot & a_{1n} \\ 1/a_{12} & 1 & a_{23} & \cdot & a_{2n} \\ 1/a_{13} & 1/a_{23} & 1 & \cdot & a_{3n} \\ \cdot & \cdot & \cdot & \cdot & \cdot \\ 1/a_{1n} & 1/a_{2n} & \cdot & \cdot & 1 \end{bmatrix} \text{ у якій } a_{ij} = 1/a_{ji}\,. \qquad (1.1)$$

Коли завдання представлене у вигляді ієрархічної структури, то матриця складається для парного порівняння критеріїв на другому рівні по відношенню до спільної мети, що розташована на першому рівні. Такі ж матриці будуються для парних порівнянь кожної альтернативи на третьому рівні по відношенню до критеріїв другого рівня і т. д., якщо кількість рівнів більше трьох.

Третій етап. Після формування матриць парних порівнянь за усіма критеріями і альтернативами необхідно визначити власні вектори матриць, перевірити узгодженість матриць за допомогою їх власних чисел і провести

синтез глобальних пріоритетів альтернативних рішень відносно основної мети. Синтез поєднує операції множення і складання, які застосовуються не лише до пріоритетів, але й до реальних значень властивостей альтернатив, якщо вони мають однакову розмірність або шкалу.

За алгоритмом MAI розроблені і з успіхом застосовуються системи підтримки прийняття рішень: Expert Choice [24], «Мислитель», Prime Decision [31, 32] та інші.

Застосування методу аналізу ієрархій абсолютно не залежить від галузі, в якій приймається рішення. Тому метод позиціонується як універсальний, його застосування дозволяє організувати систему підтримки прийняття рішень.

2. АНАЛІЗ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО СТАНУ ТОВ «МОНОЛІТ-РРА»

2.1.Загальна організаційно-економічна характеристика підприємства

Підприємство «Моноліт-РРА» засноване у 1996 році у формі товариства з обмеженою відповідальністю відповідно до Законів України, Господарського та Цивільного кодексів України та інших законодавчих актів України.

Місцезнаходження підприємства: 25031, Україна, м. Кропивницький, проспект Промисловий, 11.

Підприємство «Моноліт-РРА» є юридичною особою. Відповідно, має самостійний баланс, відокремлене майно, рахунки в національній та в іноземній валюті, фірмовий знак, інші реквізити юридичної особи.

Підприємство має право здійснювати будь-яку господарську діяльність, яка не суперечить законодавству України і відповідає цілям підприємства.

Основною діяльністю підприємства ТОВ «Моноліт-РРА» є: виробництво будівельних виробів з бетону, гіпсу та цементу; виробництво блоків з пінобетону, плитки, плитняку, цегли з цементу, бетону або штучного каменю; виробництво цементу різних марок, вогнетривких розчинів, будівельних бетонів та аналогічних сумішей тощо.

Компанія жорстко притримується правил виготовлення:

- наповнювачі захищаються від попадання бруду;
- витримується необхідна температура;
- чітко дотримуються пропорції компонентів;
- контролюється процес змішування компонентів.

Характеристика продукції та послуг. ТОВ «Моноліт-РРА» на сьогоднішній день є одним з провідних підприємств Кіровоградщини в сфері виробництва та реалізації ***товарного бетону***.

Власний бетонний завод здатний задовольнити практично будь-які потреби споживачів. Виробництво ліцензоване та сертифіковане.

Виробнича потужність підприємства – 100- 200 $м^3$ / добу.

Компанія виробляє всі основні марки бетонних сумішей, а саме:

- Бетон**:** М-50, М-75, М-100, М-150, М-200, М-250, М-300, М-350, М-400 з рухливістю П-3 и П-4,
- Розчин**:** М25; М50; М75; М100; М-125; М150; М175; М200.

Бетон - це штучний кам’яний будівельний матеріал, який отримують шляхом створення по рецепту суміші з цементу, води і інших складових – наповнювачів з послідуючим його затвердінням Зазвичай, для надання бетону специфічних властивостей (щільний, пористий або спеціальний) до його складу додають наповнювачі: . Асфальтобетон готується без застосування води. Бетон використовували більше 5000 років тому, а широкого розповсюдження, як будівельний матеріал він набув в Древньому Римі. Завдяки І. Джонсону ця в’язка речовина стала відома в 1844 році. Сьогодні лідерами у виробництві і споживанні бетону є Китай та США.

Серед усіх матеріалів, що використовуються для будівництва, бетон вважається найпоширенішим.

Твердіння бетону прийнято поділяти на такі види: в звичайних умовах, з обробкою тепла і вологи, з атмосферним тиском, з автоклавним твердінням.

Клас бетону і марки бетону характеризує його міцність на стиснення. Твердіння бетону досить тривалий процес, який може тривати до 28 днів, та потребувати спеціальних умов. При витриманій рецептурі розчину процес твердіння не припиняється. Міцність бетону безпосередньо залежить від співвідношення води і цементу. Оптимальним вважається варіант - коли води беруть 0,3, а цементу 0,5. При меншому співвідношенні зменшується пластичність. Якщо процентне співвідношення води більше, то міцність бетону зменшується, а жорсткість збільшується.

Для позначення класу використовують символ В та цифру що інформує про значення тиску, яке витримує бетон. Марка показує кількість бетону в суміші, де цифра - навантаження, яке суміш здатна витримувати.

Клас позначає гарантовану міцність, а марка середній розрахунок.

Якість бетонної суміші залежить від багатьох факторів, тому їх треба враховувати щоб міцність і довговічність бетонної споруди відповідала заявленим.

При ручному завантаженні складових бетону зазвичай рецептура не виконується. Це стає причиною порушення співвідношення складу суміші, особливо якщо мова йде про воду і цемент. Відповідно, міцність, жорсткість та інші характеристики не відповідають заявленим, і терміни експлуатації об’єкта скорочуються.

На сьогодні, на сучасних підприємствах співвідношення інгредієнтів створюється за допомогою автоматичних дозуючих систем що зменшує втручання людського фактору на склад суміші бетону.

Для 1 кубічного метра бетону за розрахунком потрібно:

- щебінь розміром не більше ніж 40 мм;
- рухливість бетону 5 см;
- співвідношення води і цементу 0,57;
- міцність бетону М-200;
- пісок з щільністю 2,6 кг/л, щільність цементу 3,1 г/см^3.

Ціни на бетон та розчини різних марок наведені у табл. 2.1, 2.2.

При великих обсягах замовлень передбачена гнучка система знижок.

Як зазначалося вище, підприємство володіє власним виробництвом бетонних сумішей, що дозволяє повністю контролювати якість вироблених розчинів.

Таблиця 2.1 - Ціна на бетон виробництва ТОВ «Моноліт-РРА» за 1 м^3, грн.

Марка	Клас бетону	Готівкова ціна, грн.	Безготівкова ціна, грн.
М-50	(В3,5)С2,8/3,5	1640 грн.	1700 грн.
М-100	(В7,5)С6/7,5-П3	1700 грн.	1740 грн.
М-150	(В10;В12,5)С8/10-П4	1770 грн.	1820 грн.
М-200	(В15) С12/15-П4	1840 грн.	1940 грн.
М-250	(В20) С16/20-П4	2030 грн.	2080 грн.
М-300	(В22,5) С18/22,5-П4	2170 грн.	2220 грн.
М-350	(В25) С20/25-П4	2270 грн.	2320 грн.
М-400	(В30) С25/30-П4	2420 грн.	2480 грн.

Таблиця 2.2 - Ціна на розчини виробництва ТОВ «Моноліт-РРА» за 1 м^3, грн.

Марка	Ціна готівкова, грн.	Безготівкова ціна, грн.
М - 25	1640 грн.	1700 грн.
М - 50	1700 грн.	1740 грн.
М - 75	1770 грн.	1820 грн.
М - 100	1840 грн.	1940 грн.
М - 125	2030 грн.	2080 грн.
М - 150	2170 грн.	2220 грн.
М - 175	2270 грн.	2320 грн.
М - 200	2420 грн.	2480 грн.

Всі автобетонозмішувачі оснащені супутниковою навігацією GPS, що дає можливість відслідковувати дорожню обстановку та машини в режимі реального часу, забезпечувати транспортування і доставку продукції за

оптимальними маршрутами за мінімальний час, забезпечуючи замовникам сервіс високого рівня і необхідну якість суміші.

Розрахунок вартості доставки залежить дорожнього покриття, відстані до об’єкта і розраховується прямим розрахунком, враховуючи фактично витрачений часу на дорогу плюс фактично витрачений час на вивантаження і дорогу назад.

Доставка по місту становить – 1000 грн-1500 грн./одна ходка (Об’єм автобензовозів 6, 7, 9, 10, 11 $м^3$).

Доставка по області - 26 - 31 грн. з НДС (за 1 км).

Вивантаження автобетонозмішувачем більше 1 години - рахується простоєм та оплачується як: 1 год = 300 грн.

Конкуренція в будівельному секторі вимагає гнучких рішень. З водіями і командою фахівців-технологів, менеджерів з планування компанія пропонує різні рішення доставки: з причіпними міксерами чи бетонозмішувачами з стрічковою подачею.

Також ТОВ «Моноліт-РРА» здійснює доставку будівельних матеріалів: піску, щебню, гравію.

Пісок - це вид будівельного матеріалу, який входить до більшості рецептів по створенню бетонних сумішей для виробів таких як: колодязні кільця, блоки, перемички, бордюри, тротуарна плитка, бруківка і багато інших. Будівельний пісок – це пухку суміш розміром до 4 мм, що утворилися в результаті руйнування гірських порід в результаті ерозії. Будівельний пісок також використовується при зведенні насипів у дорожньому будівництві. Також пісок використовується при приготуванні розчинів для будівельної кладки, штукатурки, стяжки та ін.

Щебінь – це гірські породи розміром до 100 мм, які утворилися при вивітрюванні. В звичайних умовах зустрічаються у вигляді пухких або слабо зцементованих скупчень. Застосовується при створенні фундаменту, у виробництві бетонних сумішей різних марок, залізобетонних виробів тощо.

Гравій - це маленькі фракції камінчиків, які є наповнювачем в цементному розчині для підвищення його міцності. Тип і міцність гравію залежить від родовища: річковий і гірський, морський. Гравій використовується в більшості будівельних робіт і має величезний попит на ринку. Розмір гравію може коливатись від 5 до 70 міліметрів кожен.

Приватне торгово-виробниче підприємство ТОВ «Моноліт -РРА» надає в оренду спецтехніку для використання на території міста Кропивницького та Кіровоградської області.

Вартість оренди спецтехніки максимально комфортна для клієнтів: надається відстрочка по платежу за виконану роботу та діє гнучка система знижок для постійних клієнтів.

В оренду надається наступна техніка: Бетонозмішувачі з транспортною стрічкою. Міксери з транспортерною стрічкою. Навантажувачі. Самоскиди.

Особливою послугою, що надає ТОВ «Моноліт-РРА» своїм клієнтам, є послуги акредитованої та сертифікованої будівельної лабораторії, яка забезпечує:

- вхідний та вихідний контроль за якістю сировини і матеріалів, що входять до рецептури суміші;
- контроль параметрів контрольних бетонних виробів і готового розчину при стисненні.

Технологи заводу постійно удосконалюють рецептуру готової продукції відповідно до вимог замовника.

2.2 Аналіз зовнішнього та внутрішнього середовища підприємства

За умов нестабільності економіки України та складної політичної ситуації ключовим завданням для підприємства є аналіз його середовища функціонування.

Дослідження впливу факторів зовнішнього середовища на функціонування ТОВ «Моноліт-РРА» здійснюємо за допомогою проведення PETS-аналізу та аналізу п’яти сил конкуренції Портера.

Першим етапом PETS-аналізу є виділення факторів макросередовища.

Визначимо основні з них:

- політичні фактори: нестабільність політичної ситуації в Україні; постійні зміни в законодавстві України; гальмування економічних реформ;
- економічні фактори: динаміка ВВП; коливання курсу національної валюти; рівень інфляції; стан джерел сировини та енергоресурсів;
- соціально-демографічні фактори: зниження чисельності працездатного населення; міграційні процеси; зниження народжуваності; підвищення рівня безробіття; зростання рівня соціальних потреб;
- технологічні фактори: рівень новизни і сучасності обладнання; удосконалення якості існуючих продуктів; розвиток інноваційних технологій виробництва.

Проведемо оцінку макросередовища підприємства методом складання профілю макрооточення. У матрицю профілю винесемо фактори макросередовища, кожному з яких експертним шляхом, за допомогою працівників ТОВ «Моноліт-РРА» було надано наступні оцінки:

- важливість для галузі: велика –«3», помірна – «2», слабка – «1»;
- вплив на підприємство: сильний – «3», помірний – «2», слабкий – «1», відсутність впливу – «0»;
- напрям впливу за шкалою: «+»; «-« - позитивна або негативна.

Далі після добутку всіх трьох експертних оцінок отримуємо загальну інтегральну оцінку, що показує міру важливості конкретного чинника для організації. Оцінку було проведено за допомогою опитування експертів підприємства: головного інженера підприємства, головного бухгалтера, менеджера із закупівлі та збуту. Результати оцінювання факторів макросередовища зведено у таблицю 2.3.

Наведені дані свідчать про те, що зі всіх складових позитивним для підприємства є підвищення рівня безробіття (підвищується можливість прийняття на роботу більш кваліфікованих робітників, сприяє формуванню раціональної кадрової структури), контроль з боку держави за якістю продукції (введення норм сертифікації) та розвиток інноваційних технологій (підвищення конкурентоспроможності продукції, зменшення витрат на виробництво, можливість використання нових компонентів тощо).

Таблиця 2.3 - Оцінка впливу макросередовища на функціонування ТОВ «Моноліт-РРА»

№ з/п	Фактори макросередовища	Важливість для галузі (1, 2, 3)	Ступінь впливу (0, 1, 2, 3)	Характер впливу (+/-)	Оцінка впливу
1.Політико-правові фактори					
1	Політична нестабільність	2	2	-	-4
2	Нестабільність законотворчої діяльності	3	3	-	-9
3	Гальмування економічних реформ	2	1	-	-2
Разом за політико-правовими факторами					-15
2.Економічні фактори					
4	Динаміка ВВП	2	1	-	-2
5	Коливання курсу національної валюти	3	2	-	-6
6	Рівень інфляції	2	2	-	-4
7	Стан джерел сировини та енергоресурсів	3	3	-	-9
Разом за економічними факторами					-21
3.Соціально-демографічні фактори					
8	Зниження чисельності працездатного населення	1	1	-	-1
9	Міграційні процеси	2	2	-	-4
10	Зниження народжуваності	1	1	-	-1
11	Підвищення рівня безробіття	2	2	+	+4
12	Зростання рівня соціальних потреб населення	2	2	-	-2
Разом соціально-демографічні фактори					-4
4.Технологічні фактори					
13	Рівень новизни і сучасності обладнання	3	3	-	-9
14	Контроль з боку держави за якістю продукції	2	2	+	+4
15	Розвиток інноваційних технологій виробництва	3	3	+	+9
Разом за технологічними факторами					+4
Разом за факторами макросередовища					-36

Сукупний вплив факторів макрооточення на функціонування ТОВ «Моноліт-РРА» оцінюємо за коефіцієнтом впливу [20].

Коефіцієнт впливу факторів макросередовища підприємства визначається за формулою:

$$K_{\text{мак}} = \frac{\pm A_1 \cdot B_1 \pm A_2 \cdot B_2 \pm \cdots \pm A_n \cdot B_n}{[max\, A_i \cdot B_i] \cdot n}, \quad (2.1)$$

де A – експертна оцінка важливості фактору для галузі;

B – експертна оцінка впливу фактору;

n – кількість факторів впливу.

Рівень факторів впливу макросередовища оцінюють за шкалою значень коефіцієнта. Якщо значення коефіцієнта впливу додатне: від 0 до 0,35 – нейтральний плив, від 0,35 -0,5 сприятливий вплив, від 0,5 до 1,0 – позитивний вплив. Якщо значення коефіцієнту впливу від'ємне: від 0 до 0,35 – негативний вплив, від 0,35 до 0,5 – загрозливий вплив, від 0,5 до 1,0 – знищуючий вплив.

Визначаємо коефіцієнт впливу факторів макросередовища ТОВ «Моноліт-РРА»:

$$K_{MAC} = \frac{-36}{9 \cdot 15} = -0{,}27$$

Таким чином, за результатами розрахунку можна зробити висновок, що на даний час макросередовище має негативний вплив на діяльність ТОВ «Моноліт-РРА».

Аналіз конкурентного середовища підприємства передбачає дослідження чинників, що впливають на конкурентну боротьбу.

Проаналізуємо конкурентне середовище ТОВ «Моноліт-РРА» за допомогою моделі п'яти сил конкуренції Майкла Портера [17].

Згідно з моделлю п'яти сил конкуренції Портера, частка ринку й рівень прибутку підприємства визначається тим, наскільки ефективно підприємство протидіє наступним конкурентним силам: новим конкурентам, які планують випускати схожі товари; загрозі, які виникають при появі товарів-аналогів; конкурентам, що мають долю на галузевому ринку; впливу продавців (постачальників); впливу покупців (клієнтів).

Модель п'яти сил конкуренції Портера для ТОВ «Моноліт-РРА» представлена на рисунку 2.1.

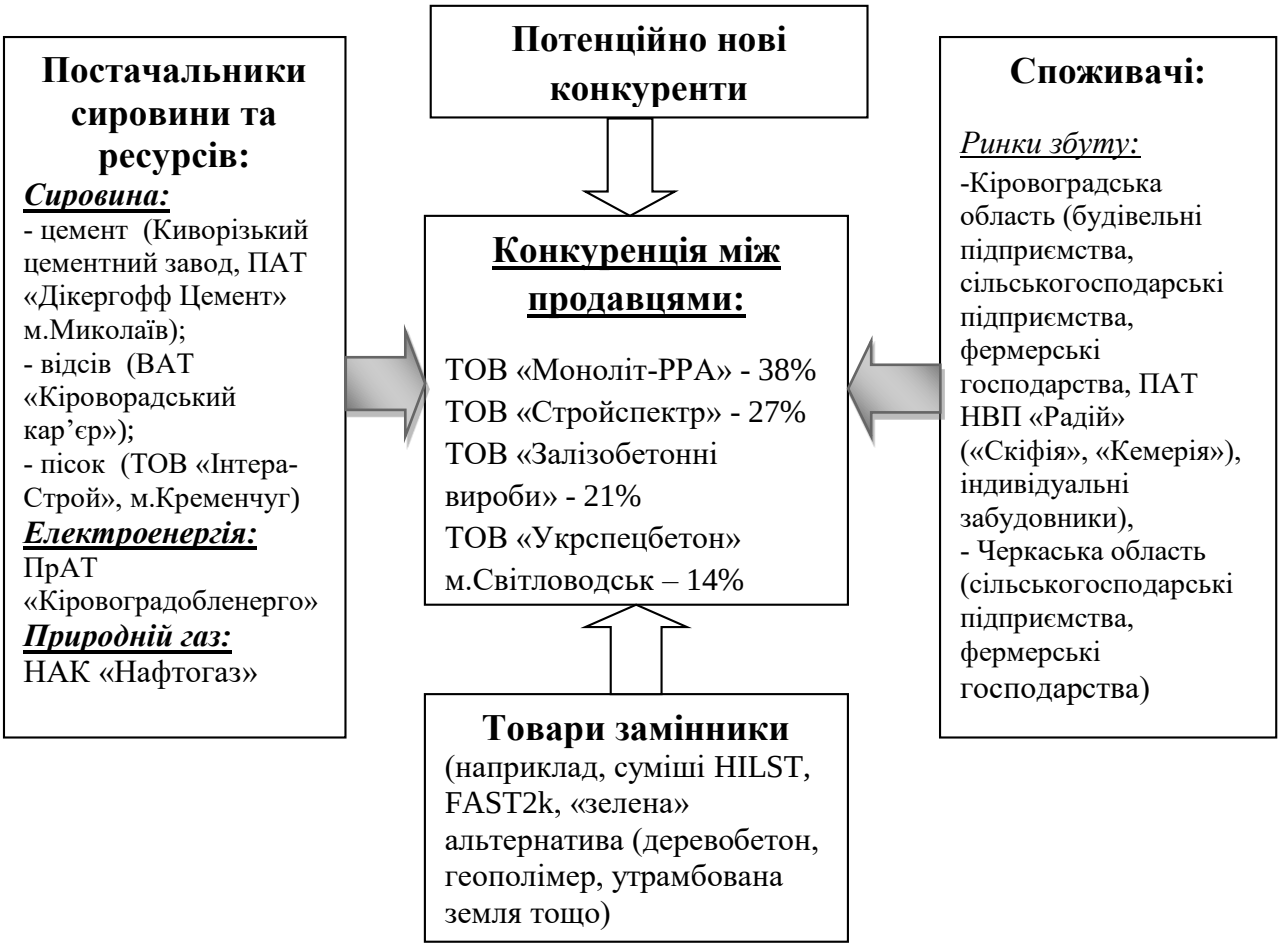

Рисунок 2.1 - Модель п'яти сил конкуренції М.Портера для ТОВ «Моноліт-РРА»

Як можна побачити з рис. 2.1, найбільший вплив здійснює сила наявної конкуренції, постачальники та споживачі, помірний – товари замінники, та найменший – поява нових потенційних конкурентів, оскільки на даний час появи на ринку Кіровоградської області нових виробників бетону потребує значних фінансових вкладень, що в даний час є відповідним барєром для виникнення нових підприємств.

Внутрішнє середовище підприємства – це частка загального середовища, яка знаходиться на підприємстві і має постійний та безпосередній вплив на його господарську діяльність. Аналіз внутрішнього середовища окреслює стратегічні ситуації всередині підприємства, що характеризують поточний стан діяльності та використання виробничих і фінансових ресурсів.

У процесі аналізу доцільним є вивчення п'яти функціональних напрямків господарської діяльності: виробництво, маркетинг, фінанси, персонал, організаційна культура підприємства.

Кожний з цих напрямків можна охарактеризувати за допомогою основних чинників, які можуть бути джерелом як переваг так і недоліків організації.

Роль діагностики внутрішнього середовища підприємства полягає у визначенні сильних і слабких сторін діяльності підприємства.

Сильні сторони є перевагами, які підприємство використовує в конкурентній боротьбі та прагне максимально зміцнити. Із сильних сторін найважливішими вважають ті, які забезпечують підприємству суттєве випередження конкурентів.

Слабкі сторони повинні контролюватись керівництвом з метою мінімізувати їх вплив на діяльність підприємства з подальшим їх усуненням.

Зведені результати аналізу сильних та слабких сторін внутрішнього середовища ТОВ «Моноліт-РРА» наведено у табл.2.4.

Таблиця 2.4 - Результати аналізу сильних та слабких сторін внутрішнього середовища ТОВ «Монолі-РРА»

Сфера функціонування	Сильні сторони	Слабкі сторони
Виробництво	1.Можливість збільшення обсягів виробництва продукції. 2.Забезпечення високого рівня якості продукції 3.Можливість оновлення асортименту. 4.Належний стан матеріально-технічної бази	1.Велика матеріаломісткість та енергомісткість виробництва. 2.Простоювання обладнання. 3.Швидке старіння обладнання 4.Вузький асортимент. 5.Низький рівень рентабельності виробництва 6.Неефективна система контролю за витратами виробництва (перевитрати матеріалів та сировини)
Персонал	1.Наявність кваліфікованого персоналу 2.Близкість бази професійної підготовки спеціалістів	1. Нефективна система управління та стимулювання праці 2.Висока плинність кадрів. 3.Низький коефіцієнт оновлення технічного персоналу
Маркетинг	1.Наявність сталих каналів реалізації продукції. 2.Вигідне поєднання якісно-цінових характеристик продукції. 3.Ефективна реклама	1. Недостатнє фінансування маркетингових заходів. 2. Відсутність заходів по дослідженню ринку та найближчих конкурентів.
Фінанси	1.Можливість виконання бартерних операцій та взаємозаліків за матеріали та енергоносії. 2.Використання системи передплати за надану продукцію.	1.Низький рівень доходності (рентабельності). 2.Велика залежність від зовнішніх кредиторів.
Організація управління	1.Стійкі зв’язки у співпраці структурних підрозділів підприємства	1.Відсутність стратегії розвитку підприємства. 2. Слабке інформаційне забезпечення. 3.Невідповідність організаційної структури потребам ринку

Продовження табл. 2.4

Сфера функціонування	Сильні сторони	Слабкі сторони
Науково-дослідна робота	1.Наявність власної технічної бази для використання новних технологій. 2.Доступ до інноваційних розробок.	1.Відсутність персоналу відповідної кваліфікації. 2.Незацікавленність у використанні новітніх розробок. 3.Обмеженні фінансові ресурси для фінансування нововведень.
Імідж підприємства	1.Компетентність керівництва підприємства. 2.Дотримання умов контрактних угод, що дозволяє підприємству мати позитивний імідж на ринку. 3. Стала ділова репутація.	1.Відсутність ефективного інформаційного забезпечення (призводить до неможливості зажди своєчасно вирішувати спірні питання зі споживачами та постачальниками) 2.Недостатня компютерізація підприємства. 3.Недостатнє обладнання офісу.

Таким чином, серед переваг підприємства, які виділяють ТОВ «Моноліт-РРА» на ринку можна виділити наступні:

- вагомий досвід. Компанія працює більше 24 років на ринку, має велику кількість виконаних замовлень;
- гарантована якість. Завдяки використанню перевірених рецептів, точних дозаторів та надійних бетонозмішувачів отримуємо суміш, що відповідає ДСТУ. Підприємство гарантує однорідність суміші;
- швидка доставка. Власний парк бетонозмішувачів, обладнаний GPS навігацією, що дозволяє доставляти суміші оптимальним маршрутом без затримок;
- імідж. Індивідуальний підхід до кожного окремого замовлення. Працівники та автоматика наглядають за якістю та вчасністю виконуваних замовлень;
- гарантії. Підприємство гарантує високу якість продукції, працює тільки на перевіреному обладнанні і з надійними постачальниками. Реалізація продукції передбачає надання повного пакету супровідної документації.

Для здійснення аналізу основних показників ефективності господарської діяльності ТОВ «Моноліт-РРА» використовуємо дані, наведені в таблиці 2.5

Таблиця 2.5 - Динаміка показників господарської діяльності ТОВ «Моноліт-РРА»

Показники	Роки		Відхилення	
	2019	2020	+/-	%
1.Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн.	10065	10352	+287	+2,8
2. Інші доходи, тис. грн.	1090	980	-110	-10,1
3. Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	8073	9603	+1530	+18,9
4.Середньорічна вартість основних фондів, тис.грн.	31276	33441	+2165	+6,9
5.Середньооблікова чисельність штатних працівників, чол.	31	27	-4	-12,9
6.Середньомісячна заробітна плата, грн/ чол.	6011	10414	+4403	+73,2
6.Фондовіддача	0,32	0,31	-0,01	-3,1
7.Рентабельність (збитковість) виробництва,%	-0,44	-0,01	-0,43	-97,7
8.Продуктивність праці, тис. грн. /чол.	324,7	383,4	+58,7	+18,1
9.Прибуток/збиток	-161	-2	-159	-98,7

За даними розрахунків можна зробити наступні висновки.

На протязі 2019-2020 рр. діяльність підприємства була збитковою. Разом з тим, позитивною тенденцією є зменшення збитків за даний період на 159,0 (2-161) тис. грн. або на 98,7%.

Наведені в таблиці дані свідчать, що дохід від реалізації продукції за період 2019-2020 рр. збільшився на 287,0 тис. грн. або на 2,8%.

Середньооблікова чисельність штатних працівників в 2020 році зменшилась у порівнянні з 2019 роком на 4 особи (або на 12,9%).

Продуктивність праці зросла за даний період на 18,1%.

Середньорічна заробітна плата зростала з 72132 тис. грн. (середньомісячна 6011 грн.) до 124968 тис. грн. (10414 грн.- середньомісячна).

Таким чином, у 2020 році, порівняно з 2019 роком, скорочення чисельності на 12,9% призвело до збільшення продуктивності праці на 18,1%, виручки від реалізації – зросла на 2,8%, заробітна плата зросла на 73,2%. Перевищення темпів росту заробітної плати над темпами росту виручки та продуктивності праці не є позитивним явищем, оскільки у даному випадку втрачається стимулююча роль оплати праці. Разом з тим, в умовах нестабільної економічної ситуації підвищення рівня заробітної плати дозволяє підприємству зберегти кадровий склад.

Позитивним слід вважати зменшення збитків на 98,7%. Оскільки темпи зменшення збитків перевищують темпи росту виручки від реалізації. Це свідчить про те, що підприємство у 2020 році стало приділяти більшу увагу управлінню витратами на виробництво.

Більш детальний аналіз показників фінансово-економічного стану підприємства буде здійснено у наступних підрозділах.

2.3 Аналіз використання виробничих ресурсів підприємства

Для здійснення своєї діяльності підприємства використовують наявні виробничі ресурси, до яких належать: основні засоби, матеріальні ресурси, персонал.

Основні засоби слугують матеріально-технічною базою виробництва, фундаментом його вдосконалення та розвитку. Цей процес відбувається

шляхом нарощування потенціалу основних засобів (екстенсивне) і через підвищення ефективності їх використання (інтенсивне).

Внаслідок морального і фізичного зношення обладнання, збільшення кількості основних виробничих засобів призводить до ускладнень в технічному переоснащенні виробництва, що зменшує ефективність його використання та можливість конверсії. Тому економічно доцільним є збільшення тривалості роботи устаткування, повне завантаження його парку, кваліфікований догляд за його роботою та ін.

Стан основних виробничих засобів характеризують коефіцієнти зносу основних засобів; оновлення; вибуття та придатності основних засобів.

Коефіцієнт зносу визначається за формулою:

$$К_з = \frac{Зо}{СВоз}, \quad (2.2)$$

де $К_з$ - коефіцієнт зносу ОЗ;

$З_о$ - сума зносу ОЗ, тис. грн;

$СВ_{оз}$ - балансова вартість основних засобів, тис. грн.

Показник зносу ОЗ дає змогу оцінити стан ОЗ.

$$Кз_{2019} = \frac{8870}{31276} = 0{,}28$$

$$Кз_{2020} = \frac{12282}{33441} = 0{,}37$$

Як свідчать розрахунки, коефіцієнт зносу основних засобів збільшився, що свідчить про збільшення зношеності основних засобів підприємства.

Коефіцієнт придатності ОЗ визначається за формулами:

$$Кпр = 1 - Кз \text{ або } Кп = 100\% - Кз, \quad (2.3)$$

де Кп — коефіцієнт придатності ОЗ;

Кз — коефіцієнт зносу ОЗ.

Коефіцієнт придатності показує, яка частина основних засобів придатна для експлуатації в процесі господарської діяльності.

$$Кпр_{2019} = 1 - 0{,}28 = 0{,}72$$

$$Кпр_{2020} = 1 - 0{,}37 = 0{,}63$$

Зменшення коефіцієнту придатності свідчить про погіршення стану основних засобів.

До показників, які характеризують ефективність використання ОЗ і використовуються при аналізі витратної складової, належать: фондовіддача, рентабельність основних засобів, сума прибутку на одну гривню основних засобів.

Серед факторів, які характеризують підвищення ефективності використання основних засобів підприємства, слід виділити наступні:

1) зростання фондовіддачі, яка визначається як відношення обсягу випущеної товарної продукції до середньорічної вартості ОВФ (в їх сумі не враховуються зарезервовані та надані в оренду фонди).

$$K_{ф} = \frac{OP}{CB_{оз}}, \tag{2.4}$$

де OP – обсяг товарної (або реалізованої) продукції, тис. грн.

$CB_{оз}$ – середньорічна вартість основних фондів, тис. грн.

$$К_{ф2019} = \frac{10065}{31276} = 0{,}32$$

$$К_{ф.2020} = \frac{10352}{33441} = 0{,}31$$

За даними розрахунків можна зробити висновок, що фондовіддача основних засобів підприємства зменшилася, незважаючи на зростання обсягу реалізації продукції. Це викликане підвищенням вартості основних засобів підприємства.

Ефективність використання основних фондів підвищується лише тоді, коли фондовіддача зростає за рахунок підвищення продуктивності машин і обладнання, скорочення часу простоїв, удосконалення бізнес-процесів виробництва продукції, застосування технічно оновлених основних фондів;

2) зниження фондомісткості – показника, оберненого до фондовіддачі;

$$К_{фм} = \frac{СВ_{оз}}{ОР}, \tag{2.5}$$

$$К_{фм.2019} = \frac{31276}{10065} = 3{,}11$$

$$К_{фм.2020} = \frac{33441}{10352} = 3{,}23$$

Результати розрахунку свідчать про збільшення фондомісткості.

Відносним показником ефективності використання ОЗ є рентабельність. Цей показник розраховуємо за залежністю:

$$Р_{ф} = \frac{Пр}{Фк} \times 100\%, \quad (2.6)$$

де $Р_{ф}$ - рентабельність основних засобів, %;

$П_{р}$ - загальний прибуток за звітний період, тис. грн;

$Ф_{к}$ - балансова вартість ОЗ на кінець звітного періоду, тис. грн.

$$Р_{ф2019} = \frac{-261}{31276} \times 100\% = -0{,}83\%$$

$$Р_{ф2020} = \frac{-2}{33441} \times 100\% = -0{,}005\%$$

Оскільки підприємство на протязі періоду, що аналізується отримувало збитки, оцінюємо динаміку показника збитковості використання основних фондів. За період 2019-2020 рр. збитковість використання основних фондів значно зменшилася, що є позитивним фактором.

Економія (перевитрати) основних виробничих фондів обчислюємо за формулою:

$$Е_{оф} = СВ_{оз.зв} - СВ_{оз.б} \times \left({ОР_{зв}}/{ОР_{б}}\right), \quad (2.7)$$

де $Е_{оф}$ – економія (перевитрати) основних фондів підприємства, грн.;

$СВ_{оз.б}$, $СВ_{оз.зв}$ – середньорічна вартість основних виробничих фондів у базовому та звітному періодах відповідно, грн.;

$ОР_{пб}$, $ОР_{пзв}$ – виручка від реалізації продукції підприємства у базовому та звітному періодах відповідно, грн. Розрахунок даних показників розглянемо на прикладі.

Результати розрахунків зводимо у табл.2.6.

Таблиця 2.6 - Динаміка показників використання основних засобів ТОВ «Моноліт-РРА»

№ з/п	Показники	2019 рік	2020 рік	Відхилення	
				+/-	%
1	Виручка від реалізація продукції, тис.грн	10065	10352	+287	+2,8
2	Середньорічна вартість основних засобів, тис.грн	31276	33441	+2165	+6,9
3	Фондовіддача	0,32	0,31	-0,01	-3,1
4	Фондомісткість	3,11	3,23	+0,12	+3,8
5	Рентабельність (збитковість) використання основних засобів , %	-0,83	-0,005	-0,825	-99,4
5	Відносна економія (перевитрати) основних фондів: 33441-31273 х (10352/10065) = +1276,3 тис.грн.				

Результати аналізу свідчать про те, що незважаючи на приріст ОВФ протягом аналізованого періоду на 6,9 %, фондовіддача знизилась на 3,1 %. Дані табл. 2.6 свідчать, що за аналізований період ефективність використання основних фондів підприємства дещо погіршилася. А значне зменшення збитковості іх використання обумовлено зменшенням збитку підприємства за рахунок отримання інших доходів та зменшення витрат підприємства. Відносні перевитрати основних фондів складають за звітний період 1276,3 тис. грн., що теж є негативною тенденцією.

Управління матеріальними ресурсами і виробничим запасами підприємства відіграє важливу роль в управлінні підприємством в цілому.

Матеріальні ресурси – це частина оборотних фондів підприємства, тобто ті запаси виробництва, що споживаються в кожному виробничому циклі, цілком переносять свою вартість на готову продукцію й у процесі виробництва змінюють чи витрачають свої споживчі властивості. Зростання конкуренції викликає необхідність економії та покращення використання матеріальних ресурсів.

Послідовне здійснення режиму економії, в тому числі економія предметів праці, яка знаходить своє відображення у зниженні абсолютних і питомих витрат сировини, матеріалів, палива дає можливість з однієї й тієї ж кількості матеріальних ресурсів виробляти більше продукції без додаткових витрат, а отже збільшувати прибутковість підприємства та національний дохід держави.

Аналіз використання матеріальних ресурсів має за мету оцінити ступінь ефективності використання підприємством наявних сировинних, паливно-енергетичних та інших ресурсів.

Показниками ефективності використання матеріальних ресурсів є:

1) матеріаловіддача – показник, що відображає кількість випущеної продукції на 1 грн. витрачених предметів праці;

2) матеріаломісткість – кількість матеріалів, необхідних для виробництва продукції вартістю 1 грн.;

3) відносна економія матеріальних витрат (без амортизації) визначається за формулою:

$$E_м = МВ_{зв} - МВ_б \times \left({ОР_{зв}}/{ОР_б}\right), \quad (2.8)$$

де $E_м$ – економія (перевитрати) матеріальних витрат, грн.;

$МВ_б$, $МВ_{зв}$ – сума матеріальних витрат відповідно в базовому та звітному році, грн.;

$ОР_б$, $ОР_{зв}$ – виручка від реалізації продукції підприємства у базовому та звітному періодах відповідно, грн.

4) відношення темпів приросту матеріальних витрат (без врахування амортизації) до темпів приросту продукції.

Результати розрахунків даних показників зводимо у табл.2.7.

Таблиця 2.7 - Показники використання матеріальних ресурсів ТОВ «Моноліт-РРА»

№ з/п	Показники	2019 рік	2020 рік	Відхилення	
				+/-	%
1	Виручка від реалізація продукції, тис.грн	10065	10352	+287	+2,8
2	Матеріальні витрати, тис.грн	4424	4584	+160	+3,6
3	Матеріаловіддача (п.1/п.2)	2,27	2,26	-0,01	-0,4
4	Матеріаломісткість (п.2/п.1)	0,439	0,443	+0,004	+0,9
5	Співвідношення приросту матіральних витрат на 1% приросту обсягу реалізації продукції				+1,28
5	Відносна економія (перевитрати) матеріальних ресурсів (характеризує величину необхідних матеріальних ресурсів при досягнутому обсязі виробництва на базовому рівні ефективності їх використання): 4584 - 4424 х (10352/10065) = +34 тис.грн.				

Дані таблиці свідчать, що протягом звітного періоду відбулося абсолютне збільшення матеріальних витрат на 3,6%. Темп приросту матеріальних витрат перевищує темп приросту обсягу продукції (співвідношення приросту становить +1,28%), що свідчить про екстенсивний характер використання матеріальних ресурсів підприємства і є негативною тенденцією. Відносні перевитрати матеріальних ресурсів в сумі 34 тис. грн. означають, що для виробництва фактичної кількості продукції із збереженням планового показника матеріаловіддачі потрібно було б додатково матеріальних ресурсів на 34 тис. грн. порівняно з фактично витраченими.

Така тенденція обумовлена насамперед удорожчанням матеріальних ресурсів. Також слід контролювати дотримання технічно-обґрунтованих норм витрат матеріалів та сировини на виробництво.

Показниками, що характеризують ефективність використання трудових ресурсів, є наступні:

1) продуктивність праці та її динаміка:

$$П_р = \frac{ОР}{Ч_{ис}}, \quad (2.9)$$

де *ОР* – то обсяг реалізації продукції у відповідному періоді;

$Ч_{ис}$ – чисельність персоналу у відповідному періоді;

$П_р$ – продуктивність праці працівників у відповідному періоді (обсяг виробництва (реалізації) продукції, що припадає на одного працівника).

$$П_{р.2019} = \frac{10065}{31} = 324{,}7$$

$$П_{р.2020} = \frac{10352}{27} = 383{,}4$$

За період 2019-2020 роки продуктивність праці зросла на 58,7 тис. грн. (+18,1%), що , з одного боку пов'язано із зростанням обсягів виробництва та реалізації на 2,8 % та скороченням працівників на 12,9%.

2) відносна економія праці та фонду заробітної плати;

Частка оплати праці в обсягу реалізованої продукції розраховується за формулою:

$$Р_{оп} = \frac{Ф_{оп}}{ОР} \cdot 100\%, \quad (2.10)$$

де $Р_{оп}$ – рівень оплати праці;

ОР – обсяг реалізації продукції у відповідному періоді;

$Ф_{оп}$ – фонд оплати праці, тис. грн.

$$Р_{оп.2019} = \frac{2236}{10065} \cdot 100\% = 22{,}2\%$$

$$Р_{оп.2020} = \frac{3374}{10352} \cdot 100\% = 32{,}5\%$$

Частка оплати праці збільшилася у 2020 році, в порівнянні з 2019р. на 46,4%.

3) відношення темпів приросту продуктивності праці до приросту середньої заробітної плати.

Аналіз ефективності використання трудових ресурсів представлено у вигляді табл.2.8.

Таблиця 2.8 - Показники використання персоналу ТОВ «Моноліт-РРА»

№ з/п	Показники	2019 рік	2020 рік	Відхилення	
				+/-	%
1	Виручка від реалізація продукції, тис.грн	10065	10352	+287	+2,8
2	Середньооблікова чисельність штатних працівників підприємства, чол.	31	27	-4	-12,9
3	Продуктивність праці, тис.грн/чол.	324,7	383,4	+58,7	+18,1
4	Фонд оплати праці, тис.грн	2236	3374	+1138	+50,9
5	Співвідношення приросту (зменшення) чисельності в розрахунку на 1% приросту обсягу реалізації продукції				-4,6
6	Відносна економія (перевитрати) ресурсів 27 - 31 х (10352/10065) = -4,88 чол.				
7	Відносна економія фонду оплати праці: 3374 – 2236 х (10352/10065) = +1074,3 тис.грн.				

Відносна економія (перевитрати) трудових ресурсів обчислюється за формулою:

$$Е_п = Ч_{пз.в} - Ч_{пс.б} \times \left({ОР_{зв}}/{ОР_б}\right), \quad (2.11)$$

де $Е_п$ – економія (перевитрати) персоналу, чол.;

$Ч_{пс.б}$, $Ч_{пс.зв}$ – чисельність промислово-виробничого персоналу у базовому та звітному роках відповідно, чол.;

$ОР_б$, $ОР_{зв}$ – виручка від реалізації продукції підприємства у базовому та звітному періодах відповідно, грн.

Наведені дані свідчать, що при зменшенні чисельності працівників продуктивність праці зросла на 18,1%. Разом з тим значно виріс рівень оплати праці, додатково фонд оплати праці збільшився на 50,9%. Слід зазначити, що темпи росту оплати праці (+50,9%) значно перевищують темпи роста продуктивності (+18,1%) та обсягів реалізації продукції (+2,8%). Що свідчить про неефективну стимулюючу роль обраної системи оплати праці на

підприємстві. Разом з тим, слід відзначити, що таке підвищення фонду оплати праці є вимушеною мірою для підприємства і має за мету зберегти наявний кадровий потенціал.

2.4 Аналіз показників рентабельності підприємства

Сукупний фінансово-економічний результат господарської діяльності характеризує прибуток.

Прибуток є якісним показником, який концентрує в собі зміни обсягів та структури виробленої продукції, доходів підприємства, рівня витрат обігу.

Сума прибутку характеризує абсолютний ефект господарської діяльності підприємства, а щоб визначитись з рівнем відносної ефективності, отриманий прибуток необхідно співставити з вкладеним капіталом, витраченими ресурсами чи витратами. Для цього визначають: рентабельність та окупність.

$$Р_{п} = \frac{П}{В} \times 100\%, \quad (2.11)$$

де Рп - рентабельність, %;

П – прибуток;

В (К, Р) – витрати (капітал, ресурси).

На підставі даних Звіту про фінансові результати розрахуємо рентабельність:

$$Р_{п\ 2019} = \frac{-161}{11208} \cdot 100\% = -1{,}4\%$$

$$Р_{п\ 2020} = \frac{-2}{11155} \cdot 100\% = -0{,}02\%$$

Оскільки за період, що аналізується підприємство отримало збитки, показник рентабельності аналізуємо с точки зору динаміки збитковості підприємства. Оскільки збитковість підприємства значно зменшилася, можна говорити про підвищення ефективності діяльності підприємства за період 2019-2020 рр.

Коефіцієнт окупності розраховується як відношення чистого доходу до витрат:

$$О_{кв} = \frac{ЧД}{В}, \quad (2.12)$$

де $О_{кв}$ – коефіцієнт окупності витрат;

ЧД – чистий дохід від реалізації продукції;

В – витрати підприємства, тис. грн.

$$О_{кв2019} = \frac{10065}{11208} = 0{,}90$$

$$О_{кв2020} = \frac{10352}{11155} = 0{,}93$$

Коефіцієнт окупності витрат підприємства збільшився, що є позитивною тенденцією і свідчить, що з 1 грн. витрат отримано більше гривень продукції.

Показники рентабельності капіталу підприємства визначається:

$$P_к = \frac{ЧП}{К} \cdot 100\%, \quad (2.13)$$

де $P_к$- рентабельність капіталу підприємства, %;

ЧП – чистий прибуток підприємства, тис. грн;

К – вартість капіталу підприємства (основного та оборотного), тис. грн.

$$Р_{к\ 2019} = \frac{-161}{31276 + 5038} \cdot 100\% = -0{,}44\%$$

$$Р_{к\ 2020} = \frac{-2}{33441 + 5206} \cdot 100\% = -0{,}005\%$$

Зменшення показника збитковості капіталу підприємства є позитивним і свідчить про покращення ефективності використання основних та оборотних засобів підприємства.

У процесі аналізу відносних показників ефективності діяльності підприємства важливим завданням є дослідження впливу факторів на зміну їх рівня. Результати факторного аналізу показників рентабельності дають можливість оптимізувати виробництво різних видів продукції та витрати, узгоджуючи це з кон’юнктурою ринку. На показники рентабельності впливає

ряд факторів: рівень організації виробництва та управління; структура майна і джерел формування капіталу; ефективність використання ресурсів; обсяги, якість та структура продукції; фінансові результати за видами діяльності.

Результати факторного аналізу показників рентабельності мають бути покладені в основу обґрунтування управлінських рішень щодо підвищення ефективності діяльності підприємства.

Модель факторного аналізу показника загальної рентабельності (збитковості) сукупного капіталу має вигляд:

$$Р_к = \frac{ФР}{К} \times 100 = \frac{ФР \times ЧД}{К \times ЧД} \times 100 = \frac{ФР}{К} \times 100 \times \frac{ЧД}{ЧД} = Р_р \times К_{ок}, \qquad (2.14)$$

де Рк – загальна рентабельність (збитковість) сукупного капіталу, %;

ФР – фінансовий результат до оподаткування: прибуток (збиток);

К – середньорічна вартість капіталу;

ЧД – чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг);

$Р_р$ – рентабельність (збитковість) реалізації, %;

$К_{ок}$ – коефіцієнт обертання (окупності) капіталу.

Отже, на зміну загальної рентабельності (збитковості) сукупного капіталу впливають два фактори: 1) рентабельність (збитковість) реалізації (РР); 2) коефіцієнт обертання капіталу (КОК). Формула (2.14) характеризує вплив показників рентабельності реалізації (Рр) та ділової активності підприємства (Кок) на ефективність використання капіталу (Рк).

Модель факторного аналізу показує, що прибутковість використання сукупного капіталу зумовлена як політикою ціноутворення та рівнем собівартості реалізованої продукції (вони комплексно відображаються у показникові рентабельності реалізації), так і діловою активністю підприємства, яка вимірюється коефіцієнтом обертання капіталу

Для здійснення факторного аналізу рентабельності сукупного капіталу підприємства використовуємо дані табл.2.9.

Таблиця 2.9 - Дані для здійснення факторного аналізу рентабельності ТОВ «Моноліт-РРА»

№ з/п	Показники	2019 рік	2020 рік	Відхилення	
				+/-	%
1	Фінансовий результат до оподаткування , тис.грн. (ФР)	-161	-2	-159	-98,7
2	Чистий дохід від реалізації продукції, тис.грн. (ЧД)	10065	10352	+287	+2,8
3	Середньорічна вартість капіталу, тис.грн. (К)	36314	38647	+2333	+6,4
4	Загальна рентабельність (збитковість) сукупного капіталу, % (Рк)	-0,44	-0,005	-0,435	х
5	Рентабельності (збитковість) реалізації, % (Рр)	-1,6	-0,02	-1,58	х
6	Коефіцієнт обертання (окупності) капіталу (Кок)	0,28	0,27	-0,01	-3,6

За даними табл.2.9 визначимо умовний показник загальної рентабельності:

$$Р_{к.ум} = Р_{р1} \times К_{ок0}, \quad (2.15)$$

$$Р_{к.ум} = (-0{,}02) \times 0{,}28 = -0{,}0056$$

Тоді загальна зміна збитковості сукупного капіталу становитиме:

$$\Delta Р_к = Р_{к1} - Р_{к0}, \quad (2.16)$$

$$\Delta Р_к = -0{,}44 + 0{,}005 = -0{,}435$$

Отже, за рахунок факторів:

1) рентабельності (збитковості) реалізації:

$$\Delta Р_{к.Рр} = Р_{к.ум} - Р_{к0} = -0{,}0056 + (-0{,}44) = -0{,}4344$$

2) коефіцієнта обертання капіталу:

$$\Delta Р_{к.Кок} = Р_{к1} - Р_{к.ум} = -0{,}005 + (-0{,}0056) = -0{,}0006$$

Перевірка розрахунку:

$$\Delta Р_к = \Delta Р_{кРр} + \Delta Р_{кКок} = -0{,}4344 - (-0{,}0006) = -0{,}435$$

Зменшення загальної збитковості сукупного капіталу з 0,44 % у 2019 році до 0,005 % у 2020, тобто на 0,435 п., пояснюється впливом таких факторів. За рахунок зменшення показника збитковості реалізації на 1,58 п. загальна збитковість сукупного капіталу зменшилася на 0,4344 п. Зменшення коефіцієнта обертання капіталу на 0,01 (3,6 %) забезпечило підвищення загальної збитковості сукупного капіталу на 0,0006 п. Таким чином, тільки підвищення прибутковості реалізації продукції мали позитивний вплив на ефективність використання сукупного капіталу.

2.5 Аналіз фінансової стійкості підприємства

Важливою характеристикою фінансового стану підприємства є забезпечення стабільності його діяльності в довгостроковій перспективі.

Поняття фінансова стійкість включає в себе оцінювання різних аспектів фінансово-господарської діяльності підприємства. Сутність фінансової стійкості визначається ефективним використанням фінансових ресурсів. Фінансова стійкість характеризує результати операційної, інвестиційної та фінансової діяльності, містить необхідну інформацію для інвесторів, відображає здатність підприємства нарощувати свій економічний потенціал.

Фінансова стійкість створює стабільну платоспроможність підприємства в довготривалій перспективі завдяки збалансованості грошових потоків.

Фінансова незалежність характеризує стан фінансових ресурсів, за якого підприємство може вільно керувати грошовими коштами для забезпечення безперервності процесу фінансово-господарської діяльності, а також його оновлення і розширення, тобто задовольняє потреби розвитку суб’єкта господарювання та відповідає вимогам зовнішнього економічного середовища.

Стійкий фінансовий стан досягається за достатності власного капіталу, ефективної структури активів, належного рівня рентабельності з урахуванням операційного і фінансового ризиків, за високої ліквідності, стабільних доходів і широких можливостей залучення позикових коштів.

Головними фінансовими коефіцієнтами, що використовуються для характеристики фінансової стійкості підприємства є:

- коефіцієнт незалежності (автономії) – він характеризує питому вагу власних коштів у їх загальній вартості. Зростання цього коефіцієнта свідчить про зміцнення фінансової стійкості. Його оптимальне значення дорівнює 0,5. Це означає, що сума власних коштів підприємства повинна становити понад половину всіх коштів, які є у нього в наявності.

$$К_{н} = \frac{Д_{вк}}{В_{б}}, \tag{2.17}$$

де $Д_{вк}$ – джерела власних коштів;

$В_{б}$ – валюта балансу.

$$К_{н.2019} = \frac{24931}{30485} = 0,817 .$$

$$К_{н.2020} = \frac{24818}{32122} = 0,773 .$$

Розраховані коефіцієнти незалежності свідчать, що протягом даного періоду підвищення залежності підприємства від сторонніх інвесторів. І відповідно, знижується фінансова стійкість ТОВ «Моноліт-РРА», так у 2020 році цей коефіцієнт зменшився на 0,044 п. - дорівнює 0,773, що є більшим за оптимальне значення 0,5. Отже, поки що фінансова незалежність підприємства залишається на достатньо високому рівні.

- коефіцієнт маневрування (мобільності) визначає можливу гнучкість використання оборотних коштів підприємства і показує, яка частина власного капіталу не закріплена в цінностях іммобільного характеру і дозволяє вільно маневрувати коштами. Розмір цього коефіцієнта має бути не нижче 0,5. Він розраховується за формулою:

$$К_{м} = \frac{В_{ок}}{Д_{вк}}, \tag{2.18}$$

де $В_{ок}$ – власні оборотні кошти.

$$К_{мк.2019} = \frac{5038 - 5292}{24931} = -0,01.$$

$$К_{мк.2020} = \frac{5206 - 5910}{24818} = -0,03.$$

ТОВ «Моноліт-РРА» не може вільно маневрувати коштами, оскільки коефіцієнти маневрування значно нижчі від нормативного 0,5 і має від'ємне значення.

- коефіцієнт заборгованості – найвагоміший показник, що свідчить про фінансову автономність торговельного підприємства від залучення позичених коштів. Він показує, скільки позичених коштів залучає підприємство на 1 грошову одиницю власних коштів. Оптимальне значення цього показника 0,3-0,5. Критичним значенням цього коефіцієнта вважається одиниця. Визначається:

$$К_{зб} = \frac{З_к}{Д_{вк}}, \quad (2.19)$$

де $З_к$ – залучені кошти.

$$К_{зб.2019} = \frac{5292}{24931} = 0,21.$$

$$К_{зб.2020} = \frac{5910}{24818} = 0,24.$$

ТОВ «Моноліт-РРА» є фінансово незалежним від позикових коштів але ця незалежність зменшується. Хоча значення коефіцієнту є меншим за оптимальні, тенденція до його збільшення є негативною.

- коефіцієнт фінансової стабільності показує співвідношення власних і залучених коштів підприємства. Оптимальне значення даного показника >1,0. Але навіть отримання високого коефіцієнта фінансової стабільності не завжди означає цілковите благополуччя і потребує подальшого аналізу інших показників фінансової стійкості підприємства. Визначається:

$$К_{фст} = \frac{Д_{вк}}{З_к}, \quad (2.20)$$

$$К_{фст.2019} = \frac{24931}{5292} = 4,71$$

$$К_{фст.2020} = \frac{24818}{5910} = 4,2$$

Оскільки значення коефіцієнту значно вище критичної межі, вважаємо, що підприємство є фінансово стабільним. Але тенденція до його зниження є негативною.

Для характеристики фінансового стану підприємства важливим показником є ліквідність.

Ліквідність означає спроможність підприємства своєчасно виконувати свої кредитно-фінансові зобов'язання, передусім сплачувати борги. Визначають ліквідність співвідношенням розмірів заборгованості та ліквідних засобів, що є в розпорядженні підприємства. В процесі аналізу ліквідності розраховують коефіцієнти поточної, швидкої та абсолютної ліквідності.

Коефіцієнт поточної ліквідності – характеризує загальну оцінку ліквідності активів, відокремлюючи ту частину поточної заборгованості, яку організація спроможна покрити в найближчій перспективі.

Оптимальне значення даного коефіцієнта 1,5-2, а помірне зростання в динаміці розглядається як сприятлива тенденція. Він визначається за формулою:

$$К_{пл} = \frac{О_а + В_{мд}}{К_{тз} + Д_{мп}}, \qquad (2.21)$$

де $О_а$ – оборотні активи;

$В_{мп}$ – витрати майбутніх періодів;

$Д_{мп}$ – доходи майбутніх періодів;

$К_{тз}$ – короткотермінові зобов'язання.

$$К_{пл.2019} = \frac{5038 + 992}{4762 + 261} = 1,2.$$

$$К_{пл.2020} = \frac{5206 + 863}{5123 + 1394} = 0,93.$$

Зниження коефіцієнта поточної ліквідності в динаміці свідчить про негативну тенденцію. Значення коефіцієнтів є нижчіми за оптимальні. Це характеризує підприємство як неліквідне.

Коефіцієнт швидкої ліквідності для виробничих підприємств носить допоміжний характер. При його розрахунку виключається найменш ліквідна частина поточних активів – товарні запаси.

Оптимальне значення його показника коливається в межах 0,5-1. Розраховується:

$$K_{шл} = \frac{O_a - З + B_{мд}}{K_{тз} + Д_{мп}}, \tag{2.22}$$

де *З* – запаси.

$$K_{шл.2019} = \frac{5038 - 1085 + 992}{5023} = 0,98.$$

$$K_{шл.2020} = \frac{5206 - 551 + 863}{6517} = 0,58.$$

Значення коефіцієнтів швидкої ліквідності коливається в межах оптимальних значень, що свідчить про можливість підприємства за рахунок ліквідних запасів розрахуватися по своїх зобов’язаннях в найбільш можливий термін.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності характеризує миттєву платоспроможність підприємства. Він показує, яку частину короткострокової заборгованості може покрити підприємство за рахунок наявних грошових коштів. Розмір цього коефіцієнту не повинен бути нижче 0,2 - 0,25. Це означає, що кожного дня підлягає погашенню 20-25% короткотермінових зобов'язань підприємства.

$$K_{абсл} = \frac{Г_к}{K_{тз} + Д_{мп}}, \tag{2.23}$$

де $Г_к$ - грошові кошти та їх еквіваленти

$$K_{абсл.2019} = \frac{0.11}{5023} = 0,002 \cdot 10^{-2}.$$

$$K_{абсл.2020} = \frac{0,33}{6517} = 0,005 \cdot 10^{-2}.$$

Оскільки значення коефіцієнта абсолютної ліквідності значно нижчі рекомендованих, можна зробити висновок, що підприємство не має можливості миттєво розрахуватися по своїх зобов'язаннях.

Аналіз фінансового стану підприємства передбачає також дослідження його ділової активності.

Для проведення оцінки рівня ділової активності можуть бути розраховані коефіцієнт фондовіддачі, обігу власного капіталу, обігу кредиторської заборгованості тощо.

Деякі показники були розраховані вже вище.

Тому визначимо тільки показники обігу:

- коефіцієнт обігу кредиторської заборгованості - характеризує період погашення кредиторської заборгованості. Розраховується:

$$K_{окз} = \frac{BO}{CK}, \tag{2.24}$$

де BO – витрати обігу

CK – середня кредиторська заборгованість

$$K_{окз.2007} = \frac{11208}{4762} = 2,35.$$

$$K_{окз.2020} = \frac{11155}{5123} = 2,18.$$

- показник обігу власного капіталу – свідчить про те, скільки разів на рік обертається власний капітал підприємства. Чим вищий цей показник, тим швидше обертається власний капітал. Чим більша кількість оборотів, тим ефективніше підприємство використовує власний капітал. Визначається за формулою:

$$O_{вк} = \frac{OP}{CB_{вк}}, \tag{2.25}$$

де OP – загальний обсяг реалізації;

$СВ_{вк}$ – середня величина власного капіталу.

$$О_{вк.2019} = \frac{10065}{24931} = 0,4.$$

$$О_{вк.2020} = \frac{10352}{24818} = 0,42.$$

Зменшення коефіцієнту оборотності свідчить про збільшення періоду погашення кредиторської заборгованості. І відповідно, підвищення коефіцієнту оборотності власного капіталу свідчить про підвищення ефективності його використання.

Для загального аналізу фінансово-економічного стану ТОВ «Моноліт-РРА» значення розрахованих показників заносимо в табл. 2.10.

За даними табл.2.10 коефіцієнт незалежності ТОВ «Моноліт-РРА» є більшим за оптимальне значення. Разом з тим зменшення даного коефіцієнта свідчить про погіршення фінансової стійкості підприємства. На даний час підприємство має достатньо власних коштів для забезпечення фінансової стійкості, але важливо контролювати зміни даного показника.

Коефіцієнт маневрування значно менше оптимального і має від'ємне значення. Крім того його зменшення у динаміці також є негативним фактором.

Коефіцієнт заборгованості за період, що аналізується є меншим за рекомендовані значення. Але тут також спостерігається негативна тенденція його зміни у динаміці.

Коефіцієнт фінансової стабільності значно більший оптимального значення >1, що свідчить про стабільний фінансовий стан. Разом з тим за період 2019-2020 рр. він дещо погіршився (зменшився на 10,8%).

Результати аналізу майнового стану засвідчать, що знос основних засобів зріс на 32,1%, відповідно коефіцієнт придатності понизився 12,5%. Незважаючи на це підприємство намагається здійснювати оновлення основних засобів.

Таблиця 2.10 - Аналіз показників фінансового стану ТОВ «Моноліт-РРА»

Показник	Оптимальне значення	Роки		Темп приросту, %
		2019	2020	
Показники фінансової стійкості				
Коефіцієнт незалежності (автономії), Кн	>0,5	0,817	0,773	-5,4
Коефіцієнт маневрування (мобільності), Км	>0,5	-0,01	-0,03	-300
Коефіцієнт заборгованості, Кзб	<0,3-0,5	0,21	0,24	14,3
Коефіцієнт фінансової стабільності, Кфст	>1,0	4,71	4,2	-10,8
Показники майнового стану				
Коефіцієнт зносу основних засобів, Коз	<0,5	0,28	0,37	32,1
Коефіцієнт придатності основних засобів, Кпоз	>0,5	0,72	0,63	-12,5
Показники ліквідності				
Коефіцієнт поточної ліквідності, Кпл	1,5-2,0	1,2	0,93	-22,5
Коефіцієнт швидкої ліквідності, Кшл	0,5-1,0	0,98	0,58	-40,8
Коефіцієнт абсолютної ліквідності, Кабсл	0,2-0,25	$0,02 \cdot 10^{-2}$	$0,005 \cdot 10^{-2}$	-75
Показники рентабельності				
Рентабельність підприємства, Рп	>0 збільшення	-1,4	-0,02	-98,6
Рентабельність вкладеного капіталу, Рвк	>0 збільшення	-0,44	-0,005	-98,9
Показники ділової активності				
Коефіцієнт фондоввідачі, Кф	збільшення	0,32	0,31	-3,1
Коєфіцієнт оборотності оборотних активів Коб	збільшення	1,99	1,98	-0,5
Коефіцієнт обігу кредиторської заборгованості, Кокз	збільшення	2,35	2,18	-7,2
Обіг власного капіталу, Овк	збільшення	0,4	0,42	5

Коефіцієнт поточної ліквідності та швидкої ліквідності знаходяться у межах оптимальних рівнів. Але також спостерігається негативна динаміка до їх зменшення.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності за період, що аналізується є досить низьким і не відповідає оптимальному значенню, також спостерігається його значне зменшення (на 74%). Це свідчить про недостатність грошових коштів на розрахунковому рахунку і вказує, що ТОВ «Моноліт-РРА»» не зможе терміново здійснювати платежі та своєчасно виконувати свої фінансові зобов'язання.

Оскільки ТОВ «Моноліт-РРА» за період, що аналізується, отримувало збитки від основної діяльності, ми розраховували та аналізували показники не рентабельності, а збитковості. Разом з тим, значне зменшення збитку підприємства свідчить про підвищення ефективності його діяльності. Так значення усіх трьох показників рентабельності (збитковості) покращилися майже на 99%. Результати проведеного аналізу дають змогу зробити припущення, якщо дана позитивна динаміка буде продовжуватися підприємство вже у 2021 році вийде на прибутковість.

Рівень ділової активності ТОВ «Моноліт-РРА» за 2019-2020 рр. дещо погіршився. Усі розраховані показники (крім обігу власного капіталу) зменшилися.

Так, поділивши тривалість звітного періоду (1 рік) на коефіцієнт обігу кредиторської заборгованості, визначимо середню кількість днів, за період яких підприємство оплачує рахунки кредиторів. Цей період в 2019 році дорівнює 155 днів, в 2020 – 167 днів.

Коефіцієнт обороту оборотних коштів за період 2019-2020 рр. зменшився на 0,5%, тривалість одного повного обороту оборотних коштів скоротилася на 1 день і у 2020 році становить 184 дні.

2.6 Оцінка виробничо-фінансового левериджу та визначення точки беззбитковості

Також фінансова стійкість підприємства визначається насамперед оптимальною структурою майна (активів) і джерел формування капіталу (пасивів).

У фінансовому аналізі ***левериджем*** (leverage) називається процес оптимізації структури активів і пасивів підприємства.

Леверидж перекладається з англійської як важіль і в буквальному розумінні означає дію невеликої сили, якою можна переміщувати важкі предмети. Стосовно економіки леверидж розглядається як певний фактор, незначна зміна якого може привести до суттєвої зміни результативного показника.

Отже, леверидж – це важіль, за допомогою якого можна суттєво змінити результати діяльності підприємства, важіль впливу на зміну структури балансу з метою отримання приросту прибутку.

Розрізняють три види левериджу: - виробничий (операційний); - фінансовий; - виробничо-фінансовий (операційно-фінансовий).

Взаємозв'язок між обсягом виробництва, постійними та змінними витратами відображає показник виробничого (операційного) левериджу, від рівня якого залежить величина прибутку та фінансова стійкість підприємства.

Виробничий леверидж – це вплив на прибуток від реалізації продукції шляхом зміни структури собівартості та обсягу продажу. Чутливість зміни прибутку залежно від зміни обсягу продажу пов'язана з тим, що в структурі собівартості є постійні витрати, які не змінюються залежно від зміни обсягу продукції. Тому чим більший обсяг продукції, тим менше постійних витрат припадає на кожну її одиницю. Рівень виробничого левериджу визначається відношенням темпу приросту валового прибутку до темпу приросту обсягу реалізації продукції в натуральних одиницях або темпу приросту виручки:

$$К_{вл} = \frac{\Delta ВП\%}{\Delta ОР\%}, \qquad (2.26)$$

де $К_{вл}$ – коефіцієнт виробничого левериджу;

ΔВП% – темп приросту валового прибутку (прибутку від реалізації продукції), %;

ΔОРП% – темп приросту обсягу реалізації продукції в натуральних одиницях (виручки від реалізації продукції), %.

За високого значення коефіцієнта виробничого левериджу навіть незначне збільшення або зменшення обсягу виробництва продукції призводить до суттєвої зміни прибутку. Вищий рівень виробничого левериджу зазвичай мають підприємства з ліпшим рівнем технічної оснащеності виробництва. У разі підвищення такого рівня збільшується частка постійних витрат і рівень виробничого левериджу. Одночасно для підприємств, які мають вищий рівень виробничого левериджу, зростає ризик недоотримання валового прибутку і виручки, необхідної для покриття постійних витрат. До більшого виробничого ризику схильне підприємство, в якого вищий коефіцієнт виробничого левериджу, що слід ураховувати під час оцінювання його фінансової стійкості.

Визначаємо коефіцієнт виробничого левериджу для ТОВ»Моноліт-РРА»:

$$К_{вл} = \frac{-62}{2,9} = -21,4$$

Під час оцінювання виробничого левериджу враховуються лише виробничі витрати. Однак на зміну чистого прибутку впливають і фінансові витрати, пов’язані зі сплатою процентів за кредитами.

Вплив фінансових витрат на чистий прибуток відображає категорія фінансового левериджу. Отже, фінансовий леверидж характеризує взаємозв’язок між чистим прибутком та співвідношенням позикового і власного капіталу.

Фінансовий леверидж – це потенційна можливість впливати на чистий прибуток і рентабельність власного капіталу шляхом зміни структури власного і позикового капіталу.

Рівень фінансового левериджу визначається відношенням темпу приросту чистого прибутку до темпу приросту валового прибутку:

$$К_{фл} = \frac{ΔЧП\%}{ΔВП\%}, \quad (2.27)$$

де $К_{фл}$ – коефіцієнт фінансового левериджу;

ΔЧП% – темп приросту чистого прибутку, %.

Економічний зміст цього коефіцієнта полягає у тому, що він показує, у скільки разів темп приросту чистого прибутку перевищує темп приросту валового прибутку. Іншими словами, рівень фінансового левериджу свідчить про еластичність чистого прибутку до прибутку від реалізації. При зміні плеча фінансового важеля, відбувається вплив на величину чистого прибутку та рівень прибутковості власного капіталу.

Фінансовий леверидж, як і виробничий, також пов'язаний з ризиком, але не з виробничим, а фінансовим. Фінансовий ризик – це ризик, який визначається неможливістю сплати процентів за кредитами. Чим більший обсяг залучених коштів і більша сума сплачених процентів, тим вищий рівень фінансового левериджу. Зміна структури джерел формування капіталу у бік збільшення частки позикового капіталу зумовлює зростання фінансового ризику, хоча при цьому і досягається більший чистий прибуток. Розраховуємо коефіцієнт фінансового левериджу:

$$К_{фл} = \frac{-99}{-62} = 1{,}6$$

Синтетичним показником левериджу є виробничо-фінансовий леверидж, який становить добуток виробничого і фінансового левериджу:

$$К_{фвл} = К_{вл} \times К_{фл}, \quad (2.28)$$

де $К_{вфл}$ – коефіцієнт виробничо-фінансового левериджу.

$$К_{вфл} = (-21{,}4) \times 1{,}6 = -34{,}2.$$

Таким чином, за умови, якщо темп приросту обсягу реалізації продукції становить 2,9%, темп зменшення валового прибутку – 62, темп зменшення збитку – 99 % можна зробити висновок, що за наявної структури витрат на підприємстві та структури джерел формування капіталу збільшення обсягу

реалізації продукції на 1 % збільшення приросту валового прибутку на 21%, а чистого прибутку (в даному випадку зменшення збитковості) – на 1,6 %.

Кожен відсоток просту валового прибутку приведе до збільшення чистого прибутку на 34,2 %.

У такій самій пропорції будуть змінюватися дані показники у разі зменшення обсягу реалізації продукції. Використовуючи показники левериджу, можна прогнозувати ступінь виробничого і фінансового ризиків. Категорії левериджу – виробничий, фінансовий і виробничо-фінансовий – довгострокові характеристики діяльності підприємства, тому управлінські рішення щодо суттєвої зміни значень левериджу розглядаються як рішення стратегічного характеру.

Для забезпечення стійкого економічного становища підприємства на ринку необхідно визначити економічні межі обсягів його діяльності, порушення яких може призвести до банкрутства.

В практиці для визначення цих меж використовують точку рентабельності та точку беззбитковості.

З метою визначення точки беззбитковості використовуємо дані, що наведені в табл.2.11.

$$T_{б} = \frac{ПВ \cdot ВР}{МД}, \tag{2.29}$$

$$T_{б.2019} = \frac{3154 \cdot 10065}{1992} = 15936,3 \text{тис. грн.}$$

$$T_{б.2020} = \frac{1547 \cdot 10352}{749} = 21381,2 \text{тис. грн.}$$

Результати розрахунків показують, що критичний обсяг продажу, після подолання якого бізнес почне приносити реальний прибуток перевищує обсяги фактичної реалізації послуг підприємства.

Проведені розрахунки свідчать, що ТОВ «Моноліт-РРА» у 2020 році працювало більш ефективно і значно зменшило свої збитки.

Таблиця 2.11 - Данні для розрахунку точки беззбитковості

Показник	2019	2020	Приріст, %
Дохід від реалізації товарів, послуг, тис.грн (ВР)	10065	10352	+2,8
Змінні витрати, тис.грн.	8073	9603	+18,95
Маржинальний дохід (р.1-р.2) тис.грн (МД)	1992	749	-62,4
Постійні витрати, тис.грн. (ПВ)	3154	1547	-50,9
Прибуток до сплати податків , тис.грн	-161	-2	-98,8
Чистий прибуток , тис.грн.	-161	-2	-98,8

Виходячи з тенденцій на будівельному ринку, можна зробити припущення, що врахувавши всі результати проведеного аналізу, ТОВ «Моноліт-РРА» може підвищити ефективність своєї діяльності за рахунок збільшення обсягів виробництва бетону, запровадження виробництва нових видів продукції при використанні наявної матеріально-технічної бази та більш ефективного її використання. Також слід звернути увагу на впровадження системи контролю за витратами підприємства та впровадити нові форми матеріального стимулювання праці.

3. ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ТОВ «МОНОЛІТ-РРА»

3.1 Обґрунтування вибору ефективної управлінської стратегії за допомогою метода побудови дерева рішень

У зв'язку з підвищенням конкуренції на ринку будматеріалів у підприємства з'явилася необхідність у впровадженні та сертифікації системи менеджменту якості у свою діяльність. Сучасний споживач при придбанні товару керується не тільки вартістю товару або послуг, а приділяє увагу і на їх якісні характеристики, які можуть бути реалізовані лише за умов ефективної системи управління якістю. Саме таким вимогам і відповідають міжнародні стандарти сімейства ISO 9000. Основна концепція стандартів серії ISO 9000 полягає у визначенні набору вимог до систем управління якістю в організації та рекомендацій щодо їх створення. Головна особливість моделі ISO є універсальність зазначених в ній вимог, які можна застосовувати для будь-якої організації незалежно від сфери її діяльності й ринку, на якому вона діє та кількості персоналу [16].

Стандарти серії ISO 9000 пред'являють у цілому, вимоги не до якості продукції, а до системи менеджменту на підприємстві, яка призначена для забезпечення стійкості та стабільності технологічних процесів виробництва на підприємстві, що в свою чергу позначається на високому рівні якості виробленої продукції. Наявність впровадженої та сертифікованої системи менеджменту якості серії ISO 9000 говорить споживачам про те, що в організації постійно функціонують усі механізми менеджменту якості, що відповідають вимогам даних стандартів, і демонструє споживачам спрямованість підприємства на якісне виробництво продукції або надання послуг.

Для покращення фінансового стану керівництву ТОВ «Моноліт-РРА» було запропоновано чотири стратегії розвитку підприємства на цьому етапі:

1. впровадження ISO 9000 зі збільшенням випуску продукції;

2. впровадження ISO 9000 із залишенням випуску продукції на звичайному рівні;

3. збільшити випуск продукції без впровадження ISO 9000;

4. залишити випуск продукції на звичайному рівні без впровадження ISO 9000.

Проаналізувавши дані продажів за минулі роки і провівши екстраполяційні розрахунки, було підраховано і зведено в таблицю 3.1, доходи підприємства при збільшенні або залишенні випуску на звичайному рівні при сприятливих і несприятливих тенденціях на ринку будівельних матеріалів.

Таблиця 3.1 - Доходи при сприятливій і несприятливій тенденції на ринку будівельних матеріалів

Дія підприємства	Дохід, на який впливає стан ринку, тис грн.	
	сприятливий	несприятливий
збільшити виробництво	6325	-350
залишити випуск на звичайному рівні	2650	-422

Для того, щоб оцінити вірогідність вдалого або невдалого впровадження системи менеджменту якості ISO 9000 в діяльність ТОВ «Моноліт-РРА» автором разом з маркетологом підприємства було проведено прогнозування стрибків на ринку будівельних матеріалів і отримані дані зведені в таблицю 3.2.

Таблиця 3.2 - Ймовірності вдалого або невдалого впровадження системи ISO 9000 на підприємстві

Прогноз впровадження	Ймовірність успіху впровадження ISO 9000	
	сприятлива	несприятлива
сприятливий	0,81	0,19
несприятливий	0,38	0,62

На підставі аналізу стану ринку на даний момент часу, був зроблений висновок, що:

1) вдала тенденція продажу виробленої продукції при збільшенні обсягів

продаж вірогідна на 0,83;

2) невдала тенденція продажу виробленої продукції при збільшенні обсягів продаж вірогідна на 0,17.

На підставі додаткових відомостей отриманих в ході маркетингових досліджень та приведених даних в табл. 1 та 2 будуємо дерево рішень (рис. 3.1).

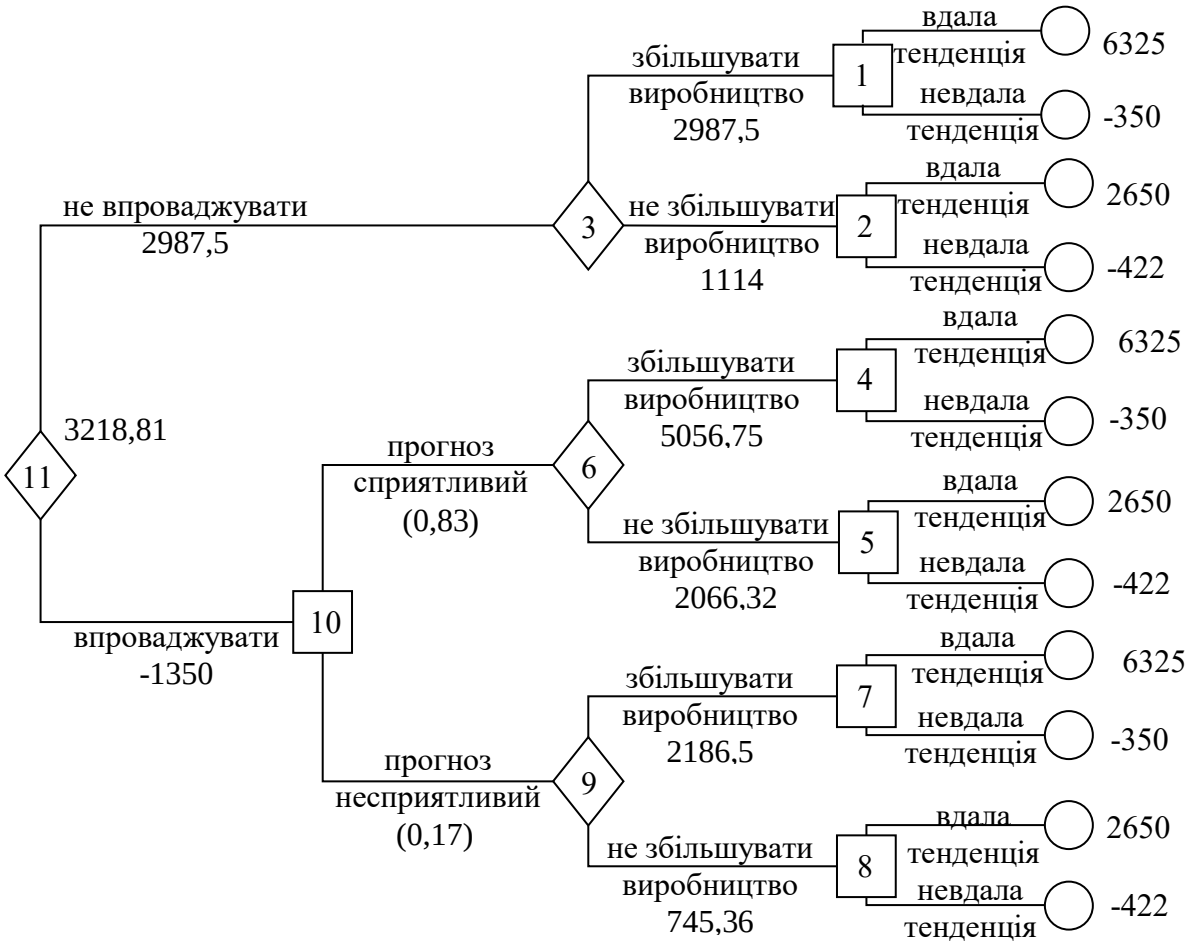

Рисунок 3.1 - Дерево прийняття рішення по впровадженню системи якості ISO 9000 на ТОВ «Моноліт-РРА»

Визначимо очікувану грошову оцінку (ОГО) кожної вершини нового ствола:

Для вершини 1 – $ОГО_1$ = 0,5 х 6325 + 0,5 х (- 350) = 2987,5 тис. грн.;

Для вершини 2 – $ОГО_2$ = 0,5 х 2650 + 0,5 х (- 422) = 1114 тис. грн.;

Для вершини 4 – $ОГО_4$ = 0,81 х 6325 + 0,19 х (- 350) = 5056,75 тис. грн.;

Для вершини 5 – $ОГО_5$ = 0,81 х 2650 + 0,19 х (- 422) = 2066,32 тис. грн.;

Для вершини 7 – $ОГО_7$ = 0,38 х 6325+ 0,62 х (- 350) = 2186,5 тис. грн.;

Для вершини 8 – $ОГО_7$ = 0,38 х 2650 + 0,62 х (- 422) = 745,36 тис. грн.

Із зроблених вище розрахунків для вершини 3 вибираємо $ОГО_3$ = 2987,5 тис. грн.; для вершини 6 вибираємо $ОГО_6$ = 5056,75 тис. грн.; для вершини 9 вибираємо $ОГО_9$ = 2186,5 тис. грн.

Тоді $ОГО_{10}$ = 0,83 х 5056,75 + 0,17 х 2186,5 = 4568,81 тис. грн.

Витрати на модернізацію підприємства складуть 1350 тис. грн.

Звідси розрахуємо результуючий дохід від впровадження модернізації:

$ОГО_{11}$ = 4568,81 – 1350 = 3218,81 тис. грн.

На підставі зроблених розрахунків був зроблений висновок, що доцільно впровадити інвестиційну стратегію (впровадження ISO 9000 зі збільшенням випуску продукції), оскільки очікувана грошова оцінка склала 3218,81 тис. грн. (з урахуванням витрат на розробку і впровадження модернізації), тоді як без впровадження тільки 2987,5 тис. грн.

3.2. Обґрунтування вибору оптимального інвестиційного проекту методом аналізу ієрархій

Враховуючи те, що керівництво ТОВ «Моноліт-РРА прийняло інвестиційну стратегію (впровадження ISO 9000 зі збільшенням виробництва) запропоновану в підрозділі 3.1, залишилось визначитись який саме інвестиційний проект по збільшенню випуску продукції буде найоптимальнішим.

Розглядались три проекти: «1-ий проект» – збільшення виробництва піноблоків вдвічі - строк окупності якого складає 4 роки. «2-ий проект» – збільшення виробництва плитки тротуарної вдвічі - строк окупності якого складає 2 роки. «3-ій проект» – збільшення виробництва бетонної суміші вдвічі, зі строком окупності в 3 роки.

Оптимальний вибір серед трьох проектів буде проводитись за наступними критеріями:

- необхідні кошти (вартість проекту);

- попит на продукцію;
- прибуток (очікувана прибутковість проєкту на рік);
- термін окупності (час, впродовж якого окупляться вкладені кошти).

Вершиною ієрархічної моделі вибрана мета проекту, тобто: «Вибір проєкту» (перший рівень). За другим рівнем вибираємо чотири наступних критерія: «Необхідні кошти», «Попит на продукцію», «Прибуток» та «Термін окупності», які уточнюють мету. На останньому рівні є три альтернативи: «1-ий проект», «2-ий проект», «3-ій проект», які оцінюють за критеріями другого рівня.

Визначаємо пріоритети на кожному рівні ієрархічної моделі. Чим більший пріоритет, тим більш значущим є відповідний елемент.

Для оцінювання використовуємо шкалу парних порівнянь Т. Сааті, яка представлена в табл. 3.3 [10, с. 53].

Таблиця 3.3 – Шкала парних порівнянь Т. Сааті

Відносна важливість (бали)	Визначення	Пояснення
1	однакова важливість	обидва елементи дають однаковий внесок
3	один елемент незначним чином важливіший за другий	досвід дозволяє поставити один елемент трохи вище за другий
5	суттєва перевага	безумовна перевага одного над іншим
7	значна перевага	один елемент настільки важливіший за інший, що є практично значимим
9	абсолютна перевага одного над іншим	очевидність переваги підтверджується більшістю
2,4,6,8	проміжні оцінки між сусідніми твердженнями	компромісне рішення
обернені величини чисел, наведених вище	якщо при порівнянні одного елемента з другим, отримане одне з вищевказаних чисел (1-9), то при порівнянні другого з першим, матимемо обернену величину	

Попарно порівнюємо елементи нижчого рівня з елементами наступного рівня і так до вершини ієрархії. За результатами порівнянь створюють матрицю, де попарно порівнюють відносну важливість лівих елементів таблиці з елементами вгорі. Якщо елемент зліва важливіший за елемент вгорі, тоді в

комірку на перетині цих клітин заносимо позитивне ціле число, якщо навпаки – дробове. Якщо обидва критерії рівнозначно впливають на досягнення головної мети – 1.

Визначаємо яку кількість порівнянь може виконувати експерт на 2 рівні за наступною залежністю:

$$K_{порівн} = \frac{n(n-1)}{2} = \frac{4(4-1)}{2} = 6. \tag{3.1}$$

де n – кількість критеріїв на одному рівні.

За результатами експертних оцінювань критеріїв складемо матрицю парних порівнянь формула (2).

Після формування матриці парних порівнянь за п’ятьма критеріями визначаємо власний вектор матриці та перевіряємо узгодженість матриці за допомогою її власного числа.

$$A = \begin{pmatrix} 1 & \frac{1}{5} & \frac{1}{3} & \frac{1}{6} \\ 5 & 1 & 3 & \frac{1}{4} \\ 3 & \frac{1}{3} & 1 & \frac{1}{3} \\ 6 & 4 & 3 & 1 \end{pmatrix}. \tag{3.2}$$

Нормалізація головного власного вектору матриці дає вектор пріоритетів. Множимо n елементів кожного рядка і отримаємо корінь n-го ступеня. Нормалізуємо отримані результати. Даний метод застосували для знаходження компонентів власного вектору локальних пріоритетів матриці за залежністю:

$$\overline{u}_i = \sqrt[n]{\prod_{j=1}^{n} a_{ij}}; \quad i = 1...n \tag{3.3}$$

де a – елемент i рядка j стовпця матриці парних порівнянь критеріїв,

n – кількість критеріїв.

Виконуємо обчислення для вибраних проектів:

$$\overline{u}_1 = \sqrt[4]{1 \cdot \frac{1}{5} \cdot \frac{1}{3} \cdot \frac{1}{6}} = 0{,}3247; \qquad \overline{u}_3 = \sqrt[4]{3 \cdot \frac{1}{3} \cdot 1 \cdot \frac{1}{3}} = 0{,}6866;$$

$$\bar{u}_2 = \sqrt[4]{5 \cdot 1 \cdot 3 \cdot \frac{1}{4}} = 1{,}3916; \qquad \bar{u}_4 = \sqrt[4]{6 \cdot 4 \cdot 4 \cdot 1} = 2{,}9130.$$

Таблиця 3.4 – Матриця та результати парних порівнянь для критеріїв рівня 2

Номер рядка **(i)**	Критерії	Номер стовпця матриці (*j*)				Вектор пріоритетів (W_i)	Інтенсивність відносної важливості **(*IB*)**	Частка
		1	2	3	4			
1	Необхідні кошти, тис. у. о.	1	1/5	1/3	1/6	0,06108	0,2478	4,0575
2	Попит на продукцію	5	1	3	1/4	0,26178	1,0916	4,1700
3	Термін окупності, роки	2	1/3	1	1/3	0,12916	0,5212	4,0356
4	Прибуток, тис. у. о./рік	6	4	3	1	0,54798	2,3490	4,2867
Власне значення матриці (λmax)		4,1375						
Індекс узгодженості **(**ІУ**)**		0,0458						
Усереднене значення індексу узгодженості **(**УІУ**)**		0,9						
Відносна узгодженість **(**ВУ**)**		0,0509 (5,09%)						

Вектор пріоритетів отримали нормалізацією власного вектору матриці.

$$w_i = \frac{\bar{u}_i}{\sum_{i=1}^{n} \bar{u}_i}; \qquad i = 1...n \tag{3.4}$$

$$w_1 = \frac{\sqrt[4]{1 \cdot \frac{1}{5} \cdot \frac{1}{3} \cdot \frac{1}{6}}}{\sqrt[4]{1 \cdot \frac{1}{5} \cdot \frac{1}{3} \cdot \frac{1}{6}} + \sqrt[4]{5 \cdot 1 \cdot 3 \cdot \frac{1}{4}} + \sqrt[4]{3 \cdot \frac{1}{3} \cdot 1 \cdot \frac{1}{3}} + \sqrt[4]{6 \cdot 4 \cdot 3 \cdot 1}} = \frac{0{,}3247}{5{,}3158} = 0{,}06108;$$

$$w_2 = \frac{1{,}3916}{5{,}3158} = 0{,}26178;$$

$$w_3 = \frac{0{,}6866}{5{,}3158} = 0{,}12916;$$

$$w_4 = \frac{2{,}9130}{5{,}3158} = 0{,}54798$$

.

Перевірка: сума нормалізованих компонентів вектору становить 1.

Помножили матрицю порівнянь справа на отриману оцінку вектору і отримали новий вектор інтенсивності відносної важливості. Поділили кожну компоненту цього вектору на відповідну компоненту оцінки вектору рішення та визначили ще один вектор для знаходження власного значення матриці.

$$IB = A \cdot \mathrm{w} = \begin{pmatrix} 1 & 1/5 & 1/3 & 1/6 \\ 5 & 1 & 3 & 1/4 \\ 3 & 1/3 & 1 & 1/3 \\ 6 & 4 & 3 & 1 \end{pmatrix} \cdot \begin{pmatrix} 0{,}06108 \\ 0{,}26178 \\ 0{,}12916 \\ 0{,}54798 \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} 0{,}2478 \\ 1{,}0916 \\ 0{,}5212 \\ 2{,}3490 \end{pmatrix} \quad (3.5)$$

За максимальним наближенням власного значення матриці λ_{max} приймаємо середнє арифметичне значення компонентів цього вектору, який застосовують для оцінки узгодженості. Що ближче λ_{max} до n (числа критеріїв), то отримаємо більш узгоджений результат.

0,2478 : 0,06108 = 4,0575;

1,0916 : 0,26178 = 4,1700;

0,5212 : 0,12916 = 4,0356;

2,3490: 0,54798 = 4,2867.

Максимальне власне значення матриці λ_{max} = 16,5498/4 = 4,1375. Відомо, що узгодженість квадратно обернено симетричної матриці еквівалентна до вимоги рівності її максимального власного значення λ_{max} з п. Далі визначаємо індекс узгодженості *(ІУ):*

$$IY = \frac{\lambda\mathrm{max} - \mathrm{n}}{n-1} = \frac{4{,}1375 - 4}{4-1} = 0{,}0458 \quad (3.6)$$

У таблиці 3.5 подані значення *УІУ* для матриць різного порядку за даними Т. Сааті.

Відношення індексу узгодженості до усередненого значення *(УІУ)* для матриць однакового порядку називають відносною узгодженістю *(ВУ).*

Для n = 4, *УІУ* = 0,9

Таблиця 3.5 – Усереднені значення індексу узгодженості для матриць різного порядку

Порядок матриці	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
УІУ	0,58	0,9	1,12	1,24	1,32	1,41	1,45	1,49	1,51	1,54	1,56	1,57	1,59

$$ВУ = \frac{ІУ}{УІУ} = \frac{0,0458}{0,9} = 0,0509 \quad (5,09\%) \qquad (3.7)$$

Таблиця 3.6 – Матриця парних порівнянь та їх узгодженість для елементів рівня 3 за критерієм «Необхідні кошти»

№	Альтернативні проекти	Матриця парних порівнянь для проектів			Вектор пріоритетів (V)	Інтенсивність відносної важливості (ІВ)	Частка
		1	2	3			
1	1-ий проект	1	3	1/2	0,25829	0,7848	3,0385
2	2-ий проект	1/3	1	1/4	0,10473	0,3182	3,0385
3	3-ій проект	2	4	1	0,63699	1,9355	3,0385
Власне значення матриці (λ_{max})					3,0385		
Індекс узгодженості (ІУ)					0,0193		
Усереднене значення індексу узгодженості (УІУ)					0,58		
Відносна узгодженість (ВУ)					0,0332 (2,32%)		

МАІ допускає певний рівень неузгодженості. Відносна неузгодженість не повинна бути більшою за 10 % але не більше 20 %. Якщо *ВУ* виходить за ці межі, тоді експертам необхідно перевірити свої припущення.

Оцінюючи альтернативні проектів, визначили вектори пріоритетів альтернатив відносно критеріїв. Потім вектор глобальних пріоритетів, на основі якого можна ухвалювати рішення щодо вибору проекту. Альтернатива з максимальним значенням пріоритету позначається кращою

Наприклад, порівнюючи альтернативи «1-ий проект» та «2-ий проект» щодо характеристики «Необхідні кошти», визначали необхідні кошти якого із цих проєктів є меншими, тоді критерій є кращим.

Оскільки розглядаємо три альтернативних проекти та чотири критерія оцінювання, то експерту необхідно провести таку кількість пар порівнянь:

$$K_{порівн} = \frac{n(n-1)}{2} = 4\frac{3(3-1)}{2} = 12$$

для рівня 3 ієрархічної моделі.

$$IB = A \cdot \mathrm{w} = \begin{pmatrix} 1 & 3 & 1/3 \\ 1/3 & 1 & 1/5 \\ 3 & 5 & 1 \end{pmatrix} \cdot \begin{pmatrix} 0{,}25829 \\ 0{,}10473 \\ 0{,}63699 \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} 0{,}7848 \\ 0{,}3182 \\ 1{,}9355 \end{pmatrix}$$

Таблиця 3.7 – Матриця парних порівнянь та їх узгодженість для елементів рівня 3 за критерієм «Попит на продукцію»

№	Альтернативні проєкти	Матриця парних порівнянь для проєктів			Вектор пріоритетів (V)	Інтенсивність відносної важливості (ІВ)	Частка
		1	2	3			
1	1-ий проєкт	1	2	1/4	0,20813	0,6355	3,0536
2	2-ий проєкт	1/2	1	1/4	0,13111	0,4004	3,0536
3	3-ій проєкт	4	4	1	0,66076	2,0177	3,0536
Власне значення матриці (λ_{max})					3,0536		
Індекс узгодженості (ІУ)					0,0268		
Усереднене значення індексу узгодженості (УІУ)					0,58		
Відносна узгодженість (ВУ)					0,0462 (4,62%)		

Таблиця 3.8 – Матриця парних порівнянь та їх узгодженість для елементів рівня 3 за критерієм «Термін окупності»

№	Альтернативні проекти	Матриця парних порівнянь для проектів			Вектор пріоритетів (V)	Інтенсивність відносної важливості (ІВ)	Частка
		1	2	3			
1	1-ий проект	1	1/3	1/2	0,15146	0,4707	3,1078
2	2-ий проект	3	1	4	0,63010	1,9582	3,1078
3	3-ій проект	2	1/4	1	0,21844	0,6789	3,1078
Власне значення матриці (λ_{max})					3,1078		
Індекс узгодженості (ІУ)					0,0539		
Усереднене значення індексу узгодженості (УІУ)					0,58		
Відносна узгодженість (ВУ)					0,0929 (9,29%)		

Таблиця 3.9 – Матриця парних порівнянь та їх узгодженість для елементів рівня 3 за критерієм «Прибуток»

№	Альтернативні проекти	Матриця парних порівнянь для проектів			Вектор пріоритетів (V)	Інтенсивність відносної важливості (ІВ)	Частка
		1	2	3			
1	1-ий проект	1	2	1/4	0,19981	0,6043	3,0246
2	2-ий проект	1/2	1	1/5	0,11685	0,3534	3,0246
3	3-ій проект	4	5	1	0,68334	2,0668	3,0246
Власне значення матриці (λ_{max})					3,0246		
Індекс узгодженості (ІУ)					0,0123		
Усереднене значення індексу узгодженості (УІУ)					0,58		
Відносна узгодженість (ВУ)					0,0212 (2,12%)		

Отримані результати заносимо до табл. 3.10.

Таблиця 3.10 – Визначення вектору глобальних пріоритетів

Проекти	Вектори пріоритетів альтернатив відносно критеріїв				
	Кошти	Попит	Термін окупності	Прибуток	Глобальний вектор
1	0,25829	0,20813	0,15146	0,19981	0,19931
2	0,10473	0,13111	0,63010	0,11685	0,18613
3	0,63699	0,66076	0,21844	0,68334	0,61455

Методом аналізу ієрархій отримано найбільше значення компоненти вектору глобальних пріоритетів - 0,61455 для «3-го проекту», який передбачає збільшений випуску бетонних сумішей. Даний інвестиційний проект є кращим варіантом під час вибору. Для цього проекту найвищі пріоритети вектору альтернатив мають критерії «Попиту» та «Прибутку». «2-ий проект» з випуску плитки тротуарної не рекомендований до впровадження.

ВИСНОВКИ

У теоретичній частині дослідження було показано, що фінансове становище підприємства відіграє найважливішу роль загальному управлінні діяльністю підприємства. Зростання ступеня впливу фінансових показників як на результати діяльності підприємства, а й у цілому результати виробничо-господарську діяльність пов'язані з швидкої мінливістю економічної ситуації та кон'юнктури ринку, розширенням сфери фінансових відносин підприємства з появою нових технологій та інші факторами.

Також в теоретичному дослідженні, нами проаналізовано поняття фінансового стану підприємства розглянуті погляди економістів на його сутність.

Досліджуване підприємство ТОВ «Моноліт-РРА», яке засноване у 1996 році, належить до будівельної індустрії і спеціалізується на виготовленні виробів з бетону, гіпсу та цементу; виробництві блоків з пінобетону, плитки, плитняку, цегли з цементу, бетону або штучного каменю; виробництві цементу різних марок, вогнетривких розчинів, будівельних бетонів та аналогічних сумішей, а також різноманітних виробів з бетону: перемички, бордюри, тротуарна плитка, колодязні кільця тощо.

За умов нестабільності економіки України та складної політичної ситуації ключовим завданням для підприємства є аналіз його середовища функціонування.

Дослідження впливу факторів зовнішнього середовища на функціонування ТОВ «Моноліт-РРА» здійснено за допомогою проведення PETS-аналізу та аналізу п'яти сил конкуренції Портера.

За результатами розрахунку можна зробити висновок, що на даний час макросередовище має негативний вплив на діяльність ТОВ «Моноліт-РРА».

Визначені переваги, що виділяють ТОВ «Моноліт-РРА» на ринку міста Кропивницького та Кіровоградської області:

- вагомий досвід. Компанія працює більше 24 років на ринку, має велику кількість виконаних замовлень;
- гарантована якість. Завдяки використанню перевірених рецептів, точних дозаторів та надійних бетонозмішувачів отримуємо суміш, що відповідає ДСТУ. Підприємство гарантує однорідність суміші;
- швидка доставка. Власний парк бетонозмішувачів, обладнаний GPS навігацією, що дозволяє доставляти суміші оптимальним маршрутом без затримок;
- імідж. Індивідуальний підхід до кожного окремого замовлення. Працівники та автоматика наглядають за якістю та вчасністю виконуваних замовлень;
- гарантії. Підприємство гарантує високу якість продукції, працює тільки на перевіреному обладнанні і з надійними постачальниками. Реалізація продукції передбачає надання повного пакету супровідної документації.

Розглянувши динаміку показників господарської діяльності були зроблені наступні висновки.

На протязі 2019-2020 рр. діяльність підприємства була збитковою. Разом з тим, позитивною тенденцією є зменшення збитків за даний період на 159,0 (2-161) тис. грн. або на 98,7%.

Наведені в таблиці дані свідчать, що дохід від реалізації продукції за період 2019-2020 рр. збільшився на 287,0 тис. грн. або на 2,8%.

Середньооблікова чисельність штатних працівників в 2020 році зменшилась у порівнянні з 2019 роком на 4 особи (або на 12,9%).

Продуктивність праці зросла за даний період на 18,1%.

Середньорічна заробітна плата зростала з 72132 тис. грн. (середньомісячна 6011 грн.) до 124968 тис. грн. (10414 грн.- середньомісячна).

Таким чином, у 2020 році, порівняно з 2019 роком, скорочення чисельності на 12,9% призвело до збільшення продуктивності праці на 18,1%, виручки від реалізації – зросла на 2,8%, заробітна плата зросла на 73,2%. Перевищення темпів росту заробітної плати над темпами росту виручки та

продуктивності праці не є позитивним явищем, оскільки у даному випадку втрачається стимулююча роль оплати праці. Разом з тим, в умовах нестабільної економічної ситуації підвищення рівня заробітної плати дозволяє підприємству зберегти кадровий склад.

Позитивним слід вважати зменшення збитків на 98,7%. Оскільки темпи зменшення збитків перевищують темпи росту виручки від реалізації. Це свідчить про те, що підприємство у 2020 році стало приділяти більшу увагу управлінню витратами на виробництво.

Проаналізувавши стан основних виробничих засобів нами було встановлено, що незважаючи на приріст ОВФ протягом аналізованого періоду на 6,9 %, фондовіддача знизилась на 3,1 %. Дані розрахунків (табл. 2.6) свідчать, що за аналізований період ефективність використання основних фондів підприємства дещо погіршилася. А значне зменшення збитковості їх використання обумовлено зменшенням збитку підприємства за рахунок отримання інших доходів та зменшення витрат підприємства. Відносні перевитрати основних фондів складають за звітний період 1276,3 тис. грн., що теж є негативною тенденцією.

Аналіз використання матеріальних ресурсів свідчить, що протягом звітного періоду відбулося абсолютне збільшення матеріальних витрат на 3,6%. Темп приросту матеріальних витрат перевищує темп приросту обсягу продукції (співвідношення приросту становить +1,28%), що свідчить про екстенсивний характер використання матеріальних ресурсів підприємства і є негативною тенденцією. Відносні перевитрати матеріальних ресурсів в сумі 34 тис. грн. означають, що для виробництва фактичної кількості продукції із збереженням планового показника матеріаловіддачі потрібно було б додатково матеріальних ресурсів на 34 тис. грн. порівняно з фактично витраченими.

Така тенденція обумовлена насамперед удорожчанням матеріальних ресурсів. Тому слід контролювати дотримання технічно-обґрунтованих норм витрат матеріалів та сировини на виробництво.

Дані аналізу ефективності використання трудових ресурсів свідчать, що при зменшенні чисельності працівників продуктивність праці зросла на 18,1%. Разом з тим значно виріс рівень оплати праці, додатково фонд оплати праці збільшився на 50,9%. Слід зазначити, що темпи росту оплати праці (+50,9%) значно перевищують темпи роста продуктивності (+18,1%) та обсягів реалізації продукції (+2,8%). Що свідчить про неефективну стимулюючу роль обраної системи оплати праці на підприємстві. Разом з тим, слід відзначити, що таке підвищення фонду оплати праці є вимушеною мірою для підприємства і має за мету зберегти наявний кадровий потенціал.

Аналіз показників рентабельності показує зменшення загальної збитковості сукупного капіталу з 0,44 % у 2019 році до 0,005 % у 2020, тобто на 0,435 п. За рахунок зменшення показника збитковості реалізації на 1,58 п. загальна збитковість сукупного капіталу зменшилася на 0,4344 п. Зменшення коефіцієнта обертання капіталу на 0,01 (3,6 %) забезпечило підвищення загальної збитковості сукупного капіталу на 0,0006 п. Таким чином, тільки підвищення прибутковості реалізації продукції мали позитивний вплив на ефективність використання сукупного капіталу.

Аналіз показників фінансового стану показує. Коефіцієнт поточної ліквідності та швидкої ліквідності знаходяться у межах оптимальних рівнів. Але також спостерігається негативна динаміка до їх зменшення.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності за період, що аналізується є досить низьким і не відповідає оптимальному значенню, також спостерігається його значне зменшення (на 74%). Це свідчить про недостатність грошових коштів на розрахунковому рахунку і вказує, що ТОВ «Моноліт-РРА»» не зможе терміново здійснювати платежі та своєчасно виконувати свої фінансові зобов’язання.

Оскільки ТОВ «Моноліт-РРА» за період, що аналізується, отримувало збитки від основної діяльності, ми розраховували та аналізували показники не рентабельності, а збитковості. Разом з тим, значне зменшення збитку підприємства свідчить про підвищення ефективності його діяльності. Так

значення усіх трьох показників рентабельності (збитковості) покращилися майже на 99%. Результати проведеного аналізу дають змогу зробити припущення, якщо дана позитивна динаміка буде продовжуватися підприємство вже у 2021 році вийде на прибутковість.

Рівень ділової активності ТОВ «Моноліт-РРА» за 2019-2020 рр. дещо погіршився. Усі розраховані показники (крім обігу власного капіталу) зменшилися.

Коефіцієнт обороту оборотних коштів за період 2019-2020 рр. зменшився на 0,5%, тривалість одного повного обороту оборотних коштів скоротилася на 1 день і у 2020 році становить 184 дні.

Результати розрахунків точки беззбитковості показують, що критичний обсяг продажу, після подолання якого бізнес почне приносити реальний прибуток перевищує обсяги фактичної реалізації послуг підприємства.

Проведені розрахунки свідчать, що ТОВ «Моноліт-РРА» у 2020 році працювало більш ефективно і значно зменшило свої збитки.

Виходячи з тенденцій на будівельному ринку, можна зробити припущення, що врахувавши всі результати проведеного аналізу, ТОВ «Моноліт-РРА» може підвищити ефективність своєї діяльності за рахунок збільшення обсягів виробництва бетону, запровадження виробництва нових видів продукції при використанні наявної матеріально-технічної бази та більш ефективного її використання. Також слід звернути увагу на впровадження системи контролю за витратами підприємства та впровадити нові форми матеріального стимулювання праці.

На підставі зроблених розрахунків доведена доцільність впровадження інвестиційної стратегії (впровадження ISO 9000 зі збільшенням випуску продукції), оскільки очікувана грошова оцінка складе 3218,81 тис. грн. (з урахуванням витрат на розробку і впровадження модернізації), тоді як без впровадження тільки 2987,5 тис. грн.

Зроблені розрахунки за методом аналізу ієрархій показали, що найбільший ефект від модернізації наддасть проект, який передбачає випуск

бетонних сумішей. Найгіршим варіантом вибору буде проект з випуску плитки тротуарної.

Результати розрахунку підтверджують, що запропоновані заходи сприятимуть зростанню ефективності фінансової діяльності підприємства ТОВ «Моноліт-РРА».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Базілінська О.Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ : Центр учбової літератури, 2009. 328 с.
2. Білик М.Д., Котов І.Л. Фінансовий стан підприємства: теорія, методика. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2013. № 5. С. 86-92.
3. Бланк І.А. Управління фінансовими ресурсами підприємства: навч. посіб. / І.А. Бланк. - К.: Эльга, 2011. - 574 с.
4. Бойчик І.М. Економіка підприємства: навч. посіб. Київ : Атіка, 2004. 480 с.
5. Волокобинский М.Ю., Пекарская О.А., Рази Д.А. Принятие решений на основе метода анализа иерархий [текст]. *Вестник Финансового университета*. № 2. С-Пб. 2016. С. 33-42.
6. Дем’яненко М.Я. та ін. Фінансовий словник довідник / за ред. Дем'яненка М.Я. Київ : ІАЕУААН, 2005. 507 с.
7. Коробов М.Я. Фінанси промислових підприємств: підруч. для студ. екон. вузів і факультетів. Київ : Либідь, 2010. 160 с.
8. Крейнина М.Н. Финансовое состояние предприятия. Методы оценки. М. : ИКЦ"ДИС", 1997. 224 с.
9. Крухмаль О.В., Коваленко В.В. Антикризове управління в забезпеченні фінансової стійкості банківської системи : навч. посіб. Суми: УАБСНБУ, 2011. 198 с.
10. Кульчицька Х.Б., Предко Л.С. Застосування методу аналізу ієрархій при виборі проєкту в поліграфії. Поліграфія і видавнича справа. 2018. № 1. С. 51–60.
11. Литвин Б.М., Стельмах М.В. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Київ: Хай Тек Прес, 2008. 336 с.
12. Носова Є. Система показників оцінки фінансового стану підприємств *Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. Економіка*. 2012. Вип. 138. С. 53-57. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKNU_Ekon_2012_138_18.

13. Осмоловський В.В. Теория анализа хозяйственной деятельности. М. : Новое знание, 2001. 307 с.
14. Павленко О.І. Вдосконалення механізму оцінки фінансового стану підприємства. *Бізнес навігатор*. 2010. № 2(19). С. 72–78.
15. Павловська О.В. Фінансовий аналіз: навч.-метод. посіб. для самостійного вивчення. Київ : КНЕУ, 2010. 388 с.
16. Помощник предпринимателя в сфере стандартизации, метрологии и сертификации. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.pompred.ru/iso9000.php (дата звертання: 18.10.2021).
17. Портер Е. Майкл. Конкурентная стратегия: Методика анализа отраслей и конкурентов / Пер. с англ. М. : Альпина Бизнес Букс, 2005. 454 с.
18. Про затвердження Положення про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації: Наказ Міністерства фінансів України та Фонду державного майна України від 26.01.2001 № 49/121 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/ z012101
19. Прокопенко І.Ф., Ганін В.І., Петряєва З.Ф. Курс економічного аналізу: підручник для студентів ВНЗ. Харків : Легас, 2004. 266 с.
20. Пуліна Т.В., Коротунова О.В., Клімуш Г.С. Обгрунтування вибору стратегій розвитку металургійного підприємства *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія : Економічні науки*. 2014. Вип. 9(1). С. 152-159. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_en_2014_9(1)__35.
21. Саати Т.Л. Элементы теории массового обслуживания и ее приложения / пер. с англ. Е.Г. Коваленко; под ред. И.Н. Коваленко. М. : URSS Либроком, 2010. 519 с.
22. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства: навч. посіб. К.: КНЕУ, 2010. 662 с.
23. Сєріков А.В., Білоцерківський О.В. Метод аналізу ієрархій у прийнятті рішень. Харків: Бурун Книга, 2006. 144 с.

24. Синюк В.Г., Шевырев А.В. Использование информационно-аналитических технологий при принятии управленческих решений. Москва: Экзамен, 2003. 158 с.
25. Фінанси підприємств: підручник / А.М. Поддєрьогін, М.Д. Білик, Л.Д. Буряк та ін. ; кер. кол. авт. і наук. ред. А. М. Поддєрьогін; М-во освіти і науки, молоді та спорту України, ДВНЗ "Київ. нац. екон. ун.-т ім.Вадима Гетьмана". 8ме вид., перероб. та допов. Київ: КНЕУ, 2013. 520 с.
26. Фінансовий аналіз: навч. посіб. / М.Д. Білик, О.В. Павловська, Н.М. Притуляк, Н.Ю. Невмержицька; вид. 2 е, без змін. К.: КНЕУ, 2009. 592 с.
27. Фролова Т.О. Фінансовий аналіз: навчально-методичний посібник для самостійного вивчення. Київ: Видавництво європейського університету, 2011. 253 с.
28. Цал-Цалко Ю.С. Фінансовий аналіз: підруч. Київ : Центр учбової літератури, 2009. 566 с.
29. Чепка В.В. Фінансовий стан підприємства: теоретичні основи. *Економічна наука*. 2020. № 19. С. 96–103.
30. Щодо Методичних рекомендацій по аналізу фінансово-господарського стану підприємств та організацій: Лист Державної податкової адміністрації України від 27.01.98 № 759/10/202117 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/ l_doc2.nsf/link1/GDPI1722.html.
31. Gustafsson J., Salo A., Gustafsson T.: PRIME Decisions: An Interactive Tool for Value Tree Analysis, in Köksalan M., Zionts S. (eds.), Multiple Criteria Decision Making in the New Millennium, Lecture Notes in Economics and Mathematical Systems 507, Springer-Verlag, Berlin 2001, pp. 165-176
32. Salo A., Hämäläinen R.P.: Preference Ratios in Multiattribute Evaluation (PRIME) - Elicitation and Decision Procedures under Incomplete Information, IEEE Transactions on Systems, Man, and Cybernetics - Part A: Systems and Humans, Vol. 31, No. 6, November 2001, pp. 533-545.

ДОДАТКИ

Додаток А

Додаток 1
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку
1 "Загальні вимоги до фінансової звітності"

		КОДИ
	Дата (рік, місяць, число)	01
Підприємство ТОВ "Моноліт-РРА"	за ЄДРПОУ	35804438
Територія Кропивницький	за КАТОТТГ[1]	
Організаційно-правова форма господарювання Господарське товариство	за КОПФГ	
Вид економічної діяльності виробництво будівельних матеріалів	за КВЕД	2010

Середня кількість працівників[2] 29

Адреса, телефон м.Кропивницький просп.Промисловий, 11

Одиниця виміру: тис. грн. без десяткового знака (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма N 2), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками)

Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці):

за національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку	
за міжнародними стандартами фінансової звітності	

Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на __1 січня_____ 2021__ р.

Форма N 1 Код за ДКУД 1801001

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	12	24
первісна вартість	1001	12	24
накопичена амортизація	1002		
Незавершені капітальні інвестиції	1005	2037	1594
Основні засоби	1010	22406	24434
первісна вартість	1011	31276	33441
знос	1012	8870	9007
Інвестиційна нерухомість	1015		
Довгострокові біологічні активи	1020		
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030		
інші фінансові інвестиції	1035		
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040		
Відстрочені податкові активи	1045		
Інші необоротні активи	1090		
Усього за розділом I	**1095**	24455	26052
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	1085	551
Поточні біологічні активи	1110		
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	1145	2555
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130		
з бюджетом	1135	3	3
у тому числі з податку на прибуток	1136		
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	2453	1818
Поточні фінансові інвестиції	1160		
Гроші та їх еквіваленти	1165	1	1
Витрати майбутніх періодів	1170	992	863
Інші оборотні активи	1190	351	278
Усього за розділом II	**1195**	6030	6069
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	**1200**		
Баланс	**1300**	30485	32121

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	21	21
Капітал у дооцінках	1405	4350	4350
Додатковий капітал	1410	16815	16815
Резервний капітал	1415		
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	3745	3632
Неоплачений капітал	1425	( )	( )
Вилучений капітал	1430	( )	( )
Усього за розділом I	**1495**	24931	24818
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500		
Довгострокові кредити банків	1510	25	280
Інші довгострокові зобов'язання	1515		
Довгострокові забезпечення	1520		
Цільове фінансування	1525	506	506
Усього за розділом II	**1595**	531	786
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600		1200
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610		
товари, роботи, послуги	1615	1374	1669
розрахунками з бюджетом	1620	529	1174
у тому числі з податку на прибуток	1621		
розрахунками зі страхування	1625	166	100
розрахунками з оплати праці	1630	194	202
Поточні забезпечення	1660		
Доходи майбутніх періодів	1665	261	1394
Інші поточні зобов'язання	1690	2499	778
Усього за розділом III	**1695**	5023	6517
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	**1700**		
Баланс	**1900**	30485	32121

Керівник

Головний бухгалтер

_____

[1] Кодифікатор адміністративно-територіальних одиниць та територій територіальних громад.

[2] Визначається в порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері статистики.

Додаток Б

	КОДИ
Дата (рік, місяць, число)	01
за ЄДРПОУ	35804438

Підприємство ТОВ "Моноліт-РРА"
(найменування)

Звіт про фінансові результати
за __рік_____ 2020 р.

Форма N 2 Код за ДКУД 1801003

І. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	10352	10065
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	9603	8073
Валовий: прибуток	2090	749	1992
збиток	2095		
Інші операційні доходи	2120	980	1090
Адміністративні витрати	2130	-535	-1052
Витрати на збут	2150	-55	-44
Інші операційні витрати	2180	-957	-2058
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	182	
збиток	2195	( )	72
Дохід від участі в капіталі	2200		
Інші фінансові доходи	2220		
Інші доходи	2240	63	90
Фінансові витрати	2250	( )	( )
Втрати від участі в капіталі	2255	-62	-39
Інші витрати	2270	-185	-140
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290		
збиток	2295	-2	-161
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300		
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305		
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350		
збиток	2355	-2	-161

II. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	4584	4424
Витрати на оплату праці	2505	3374	2236
Відрахування на соціальні заходи	2510	1463	811
Амортизація	2515	717	585
Інші операційні витрати	2520	1017	3152
Разом	**2550**	11155	11208

III. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600		
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605		
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610		
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615		
Дивіденди на одну просту акцію	2650		

Керівник

Головний бухгалтер

UNICHECK

Ім'я користувача:
Сисоліна Наталія

ID перевірки:
1009683967

Дата перевірки:
15.12.2021 11:28:31 EET

Тип перевірки:
Doc vs Internet + Library

Дата звіту:
15.12.2021 11:33:08 EET

ID користувача:
100005705

Назва документа: Диплом Ростальна І. гр.ЕП-20мз

Кількість сторінок: 89 Кількість слів: 14196 Кількість символів: 113196 Розмір файлу: 817.94 KB ID файлу: 1009683279

Виявлено модифікації тексту (можуть впливати на відсоток схожості)

9.62%
Схожість

Найбільша схожість: 1.23% з Інтернет-джерелом (http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/bitstream/123456789/11327/1/26.pdf)

9.24% Джерела з Інтернету | 921 ..... Сторінка 91

2.16% Джерела з Бібліотеки | 56 ..... Сторінка 101

0% Цитат

Вилучення цитат вимкнене

Вилучення списку бібліографічних посилань вимкнене

0%
Вилучень

Немає вилучених джерел

Модифікації

Виявлено модифікації тексту. Детальна інформація доступна в онлайн-звіті.

Замінені символи | 22

Підозріле форматування | 19 сторінок